

**AUGSTSPRIEGUMA TĪKLS KONCERNA
VIDĒJA TERMIŅA DARBĪBAS**

STRATĒGIJA 2021. - 2025.

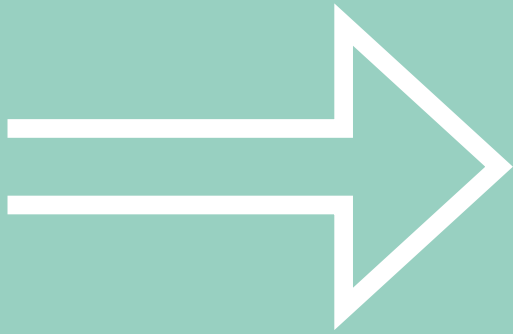
Publiskā daļa

AST

SATURS

Ievads	3
1. Vispārējā informācija par koncernu	4
1.1. Pamatinformācija	5
1.2. Vispārējais stratēģiskais mērķis, misija un vērtības	6
1.3. Darbības virziens un pakalpojumi	8
1.4. AS “Conexus Baltic Grid” korporatīvā pārvaldība	10
1.5. Korporatīvā sociālā atbildība	12
1.6. Ilgtspēja un ieguldījums valsts ekonomikā	14
2. Koncerna mērķi	16
2.1. AS “Augstsprieguma tīkls” finanšu un nefinanšu mērķi	18
2.2. Uz AS “Conexus Baltic Grid” attiecināmie finanšu un nefinanšu mērķi	24
3. Nozares attīstības tendences	26
3.1. Inovācijas un pētniecība	27
3.2. Digitālā transformācija	29
3.3. Zaļā transformācija	32
3.4. Elektroenerģijas un jaudas pieprasījuma prognoze	33
3.5. Pārvades sistēmas atjaunošana un attīstība	33
3.6. Baltijas valstu sinhronizācija ar Eiropas elektropārvades tīkliem	36
3.7. Sistēmas vadība un elektroenerģijas tirgus attīstība	37
PIELIKUMI	42
Izmantotie saīsinājumi	43

Augstsprieguma tīkls koncerna (turpmāk arī – **Koncerns**) vidēja termiņa darbības stratēģija 2021.–2025. gadam (turpmāk arī – **Stratēģija**) izstrādāta atbilstoši Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumam un Pārresoru koordinācijas centra (turpmāk arī – **PKC**) apstiprinātajām Valsts kapitālsabiedrību vidēja termiņa darbības stratēģijas izstrādes vadlīnijām, ievērojot arī Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) vadlīnijas valsts kapitālsabiedrību pārvaldībai.

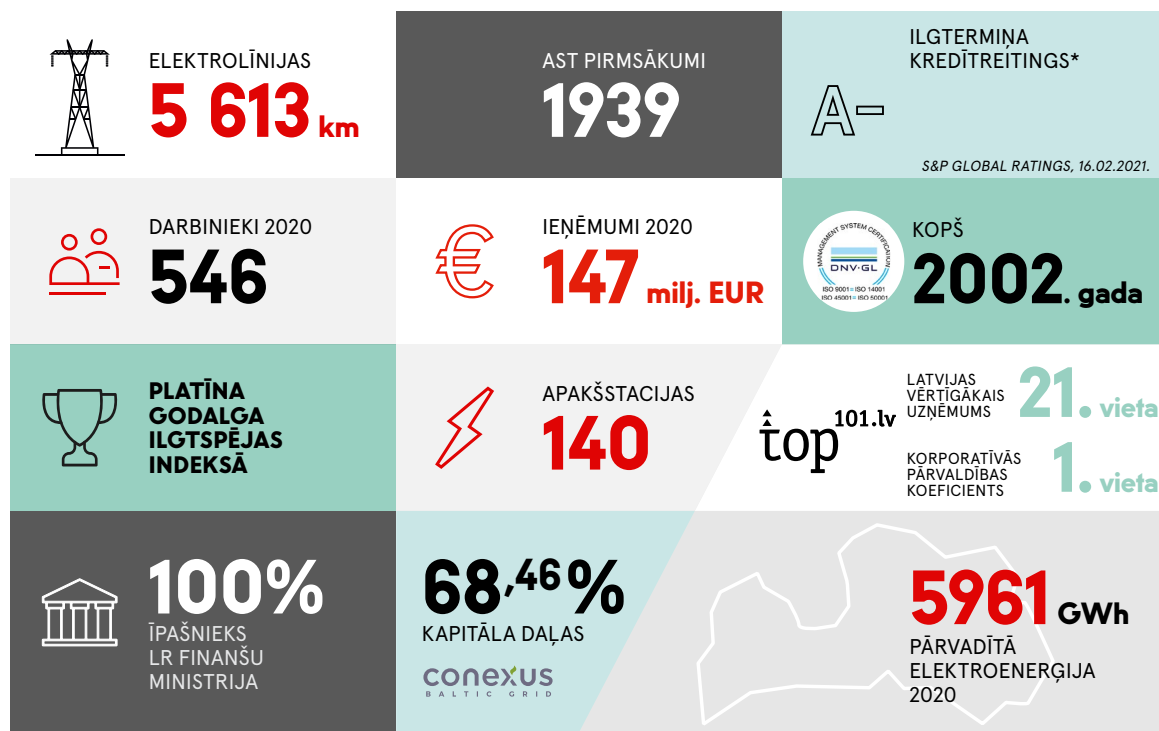
Stratēģija ietver Augstsprieguma tīkls koncerna mātesabiedrības AS “Augstsprieguma tīkls” (turpmāk arī – **AST** vai **Sabiedrība**) stratēģiju, kurā integrēti nozīmīgākie meitassabiedrības AS “Conexus Baltic Grid” (turpmāk arī – **Conexus**) biznesa segmentu aspekti. Stratēģija ietver gan mātesabiedrības, gan konsolidētos koncerna finanšu un darbības mērķus vidēja termiņa laika periodam no 2021. gada 1. janvāra līdz 2025. gada 31. decembrim.

1. VISPĀRĒJĀ INFORMĀCIJA PAR KONCERNU

1.1. PAMATINFORMĀCIJA

Kapitālsabiedrības komercdarbības forma	Akciju sabiedrība "Augstsprieguma tīkls"
Reģistrācijas numurs	000357556 Rīga, 2001. gada 28. decembrī Veikta pārreģistrācija Komercreģistrā 2004. gada 13. novembrī ar vienoto reģistrācijas numuru 40003575567
Akcionārs	Latvijas Republika Finanšu ministrijas personā (100%)
Akciju kapitāls	363 896 079 EUR (31.12.2020.)
Darbības nozare (atbilstoši NACE klasifikācijai)	Elektroenerģijas apgāde (pārvade) 35.12.
Iemaksas valsts budžetā	Laikposmā no 2012. līdz 2020. gadam AST valsts budžetā dividendēs par valsts kapitāla izmantošanu ir iemaksājusi 16 409 629 EUR
Valsts vai pašvaldību finansējums	AST savas komercdarbības nodrošināšanai nesaņem valsts vai pašvaldību budžeta finansējumu
Līdzdalība citās sabiedrībās (skat. arī Stratēģijas 1.4. nodaļu)	AS "Conexus Baltic Grid" (68,46%) AS "Pirmais slēgtais pensiju fonds" (1,9%)
Augstsprieguma tīkls koncerna struktūra	Mātessabiedrība: AS "Augstsprieguma tīkls" Meitassabiedrība: AS "Conexus Baltic Grid"

AST darbojas saskaņā ar Sabiedrības statūtiem, Valdes nolikumu, Komerclikumu, Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumu un citiem Latvijas Republikas tiesību aktiem.

AST darbību vada Valde. Valde darbojas saskaņā ar AST statūtu 18.punkts - Valde savu darbu organizē atbilstoši tās apstiprinātai kārtībai. AST Valdes nolikumu apstiprina Valde. Padome tiek informēta par AST Valdes nolikumu. un pilda savas funkcijas Padomes uzraudzībā.

Padome ir Sabiedrības pārraudzības institūcija, kas pārstāv akcionāru intereses un pārrauga Valdes darbību. Detalizēta informācija par struktūru un pārvaldību sniegta vietnē www.ast.lv.

1.2. VISPĀRĒJAIS STRATĒĢISKAIS MĒRĶIS, MISIJA UN VĒRTĪBAS

VISPĀRĒJAIS STRATĒĢISKAIS MĒRĶIS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Ministru kabineta
2018. gada 10. jūlija rīkojumu Nr. 308

Nodrošināt Latvijas energoapgādes drošumu, sniegt nepārtrauktu, kvalitatīvu un pieejamu energoapgādes pārvades pakalpojumu, kā arī īstenot valstij stratēģiski svarīgo energoapgādes aktīvu ilgtspējīgu pārvaldību un sekmēt to integrāciju Eiropas Savienības iekšējā energoresursu tirgū.

Misija

Nodrošināt nepārtrauktu, drošu un ilgtspējīgi efektīvu elektroenerģijas pārvadi visā Latvijā.

Vīzija

Kļūt par reģiona vadošo pārvades sistēmas operatoru, kas operatīvi un sekmīgi ievieš uz attīstību vērstas izmaiņas.

Vērtības

GODĪGI

Neatkarīgi, ētiska un atklāta rīcība pret ikvienu un visiem.

GUDRI

Efektīvi. Ar skatu nākotnē. Ilgtermiņa domāšana.

ATBILDĪGI

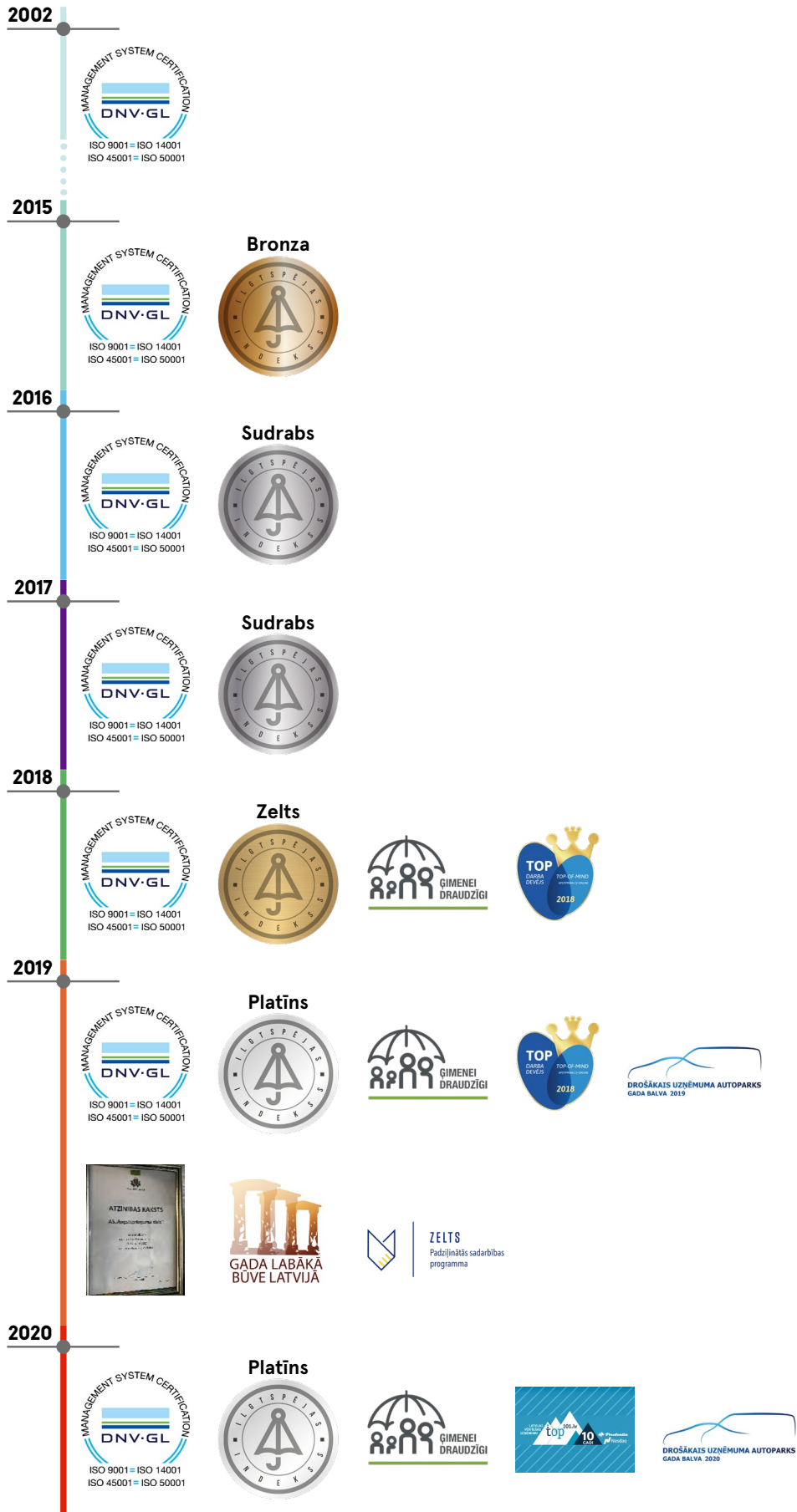
Pārdomāta rīcība. Ar augstu atbildību pret darbu, cilvēkiem un dabu.

KOPĪGI

Apvienojam spēkus, lai sasniegtu vairāk. Spēcīga komanda, kas iedrošina un izaicina.

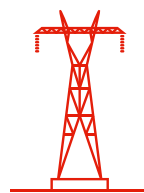
ILGTSPĒJAS ATTĪSTĪBA

1.3. DARBĪBAS VIRZIENS UN PAKALPOJUMI

2021. gada 1. janvārī **Augstsprieguma tīkls** **koncerna struktūru** veido komercsabiedrību kopums, kurā izšķiroša ietekme ir mātessabiedrībai AS "Augstsprieguma tīkls" un kurā ietilpst meitassabiedrība AS "Conexus Baltic Grid".

Augstsprieguma tīkls koncerna struktūra ir organizēta šādos darbības segmentos:

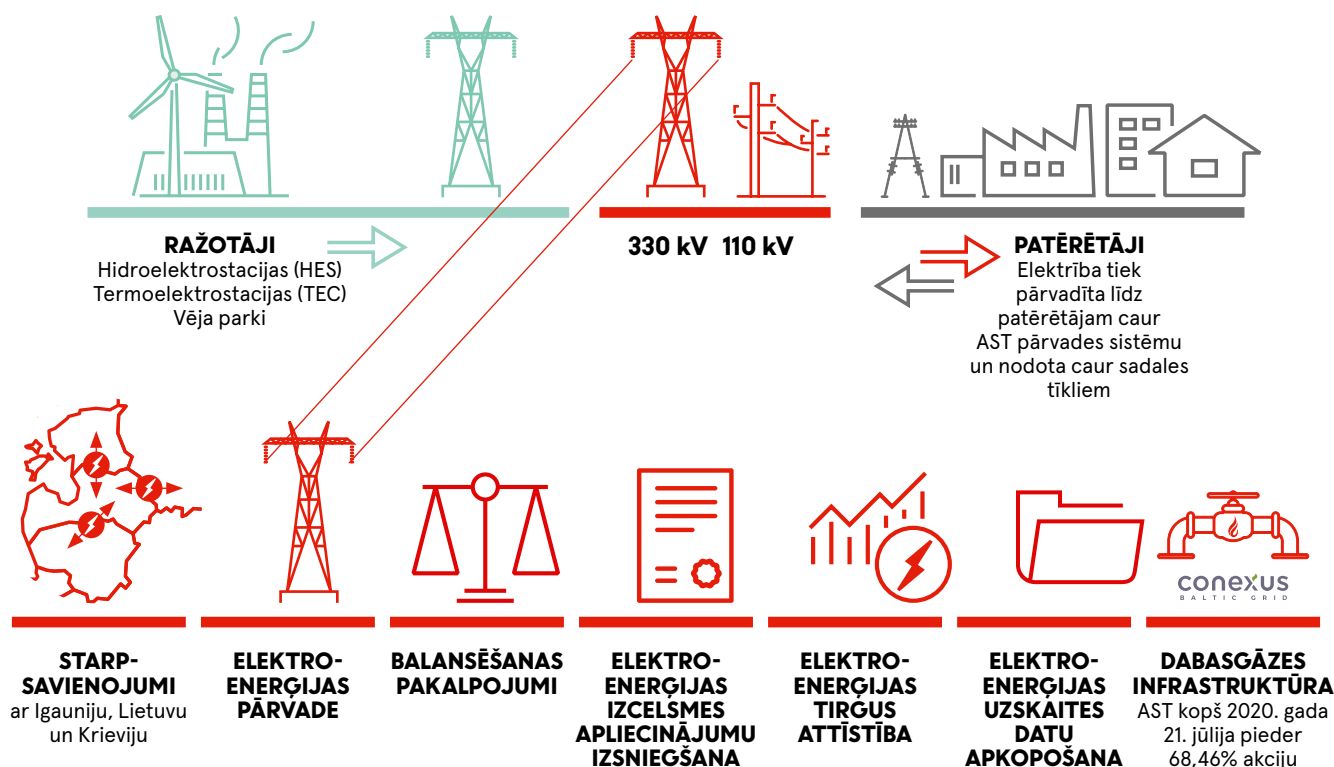
ELEKTROENERĢIJAS PĀRVADE

DABASGĀZES PĀRVADE UN UZGLABĀŠANA

Dalījums veikts, pamatojoties uz koncerna iekšējo organizatorisko struktūru, kas veido pamatu segmentu darbības rezultātu uzraudzībai un kontrolei.

ELEKTROENERĢIJAS PĀRVADE

AS "Augstsprieguma tīkls" ir neatkarīgs **Latvijas pārvades sistēmas operators** (turpmāk arī – **PSO**), kas saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk arī – **SPRK**) izsniegto licenci Nr. E12001 nodrošina **nepārtrauktu un kvalitatīvu elektroenerģijas pārvades pakalpojumu, veic energoapgādes aktīvu ilgtspējīgi efektīvu pārvaldību un attīstību, sekmē integrāciju Eiropas Savienības iekšējā tirgū.**

Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 11. panta pirmo daļu **AST ir vienīgais PSO Latvijā, un tā licences darbības zona ir visa Latvijas teritorija. Saskaņā ar Enerģētikas likuma 5. pantu elektroenerģijas pārvade ir regulēta nozare.**

AST pienākums ir nodrošināt:

- ⚡ elektroapgādes drošumu un stabilitāti;
- ⚡ pārvades tīkla attīstību un drošu savienojamību ar citām energoapgādes sistēmām;
- ⚡ pārvades sistēmas elektroenerģijas plūsmu vadību un kontroli;
- ⚡ pārvades sistēmai pieslēgto elektroenerģijas ražošanas iekārtu darbības vadību un kontroli;
- ⚡ nediskriminējošus pārvades sistēmas lietošanas nosacījumus visiem pārvades sistēmas lietotājiem.

AST pārziņā ir Latvijas elektroenerģijas sistēmas mugurkauls – pārvades tīkls, kas sastāv no 330 kV un 110 kV elektroenerģijas pārvades līnijām un apakšstacijām, kas nepieciešamas elektroenerģijas tālākai pārvadīšanai pārvades sistēmas lietotājiem, t.i. atsevišķiem lieliem patērētājiem, ražotājiem un sadales tīklu operatoriem.

Latvijas elektroenerģijas pārvades sistēmai ir trīs starpvalstu savienojumi: Latvija–Igaunija (trīs 330 kV elektropārvades līnijas), Latvija–Lietuva (četras 330 kV elektropārvades līnijas) un Latvija–Krievija (viens 330 kV elektropārvades līnija). Papildus Latviju un Lietuvu savieno trīs 110 kV elektropārvades līnijas, Latviju un Igauniju – divas 110 kV elektropārvades līnijas.

APAKŠSTACIJU, AUTOTRANSFORMATORU UN TRANSFORMATORU SKAITS UN UZSTĀDĪTĀ JAUDA 2021. GADA 1. JANVĀRĪ:

Augstākais spriegums (kV)	Apakšstaciju skaits	Autotransformatoru un transformatoru skaits	Uzstādītā jauda (MVA)	Gaisvadu un kabeļu EPL (km)
330 kV	17	27	4000	1742,13
110 kV	123	246	5231	3870,78
Kopā	140	273	9231	5612,91

AST sniedz šādus būtiskākos pakalpojumus:

Elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumi, tostarp:

- elektroenerģijas pārvadīšana;
- jaudas uzturēšana un attīstīšana.

Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma (turpmāk arī – ETL) 16. panta pirmo daļu pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu nosaka likumā "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" noteiktajā kārtībā. Maksa par elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumiem tiek noteikta saskaņā ar SPRK apstiprināto "Elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku" (turpmāk arī – Metodika).

Minēto pakalpojumu sniegšanā **konkurence** nepastāv, jo Latvijā darbojas viens pārvades sistēmas operators. Sabiedrības AKTIVITĀTES VĒRSTAS UZ KVALITATĪVU ELEKTROENERĢIJAS PĀRVADES PAKALPOJUMU SNIEGŠANU PAR IESPĒJAMI ZEMU CENU.

Pieslēgumi elektroenerģijas pārvades sistēmai

Sistēmas operatoram tā licences darbības zonā un termiņā ir pastāvīgas saistības nodrošināt sistēmas dalībniekiem nepieciešamo pieslēgumu pārvades

sistēmai vai esošo pieslēgumu atļautās slodzes izmaiņas saskaņā ar SPRK izdotajiem sistēmas dalībnieku pieslēguma noteikumiem un par pieslēguma maksu, kuru nosaka pārvades sistēmas operators saskaņā ar SPRK noteikto pieslēguma maksas aprēķināšanas metodiku, ja sistēmas dalībnieks izpilda pārvades sistēmas operatora noteiktās tehniskās prasības.

Elektroenerģijas tirgus dalībniekiem:

- balansēšanas pakalpojumu;
- regulēšanas pakalpojumu;
- enerģijas identifikācijas kodus;
- piekļuvi elektroenerģijas uzskaites datiem;
- elektroenerģijas izcelsmes apliecinājumus.

Ar pakalpojuma sniegšanu saistītās izmaksas sedz pakalpojuma saņēmējs saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem. Pakalpojuma maksas noteikšanas principi tiek saskaņoti ar SPRK.

Tehniskās ekspertīzes un diagnostikas laboratorijas pakalpojumi

AST Tehniskās ekspertīzes dienests (TED) sniedz pakalpojumus elektrodrošības līdzekļu, elektrosistēmu un elektroiekārtu tehniskā stāvokļa un raksturlielumu diagnostikas un ekspertīzes jomā un vides parametru testēšanas jomā kā neatkarīga trešās puses institūcija.

TED ir akreditēts Latvijas Nacionālajā akreditācijas birojā LATAK atbilstoši LVS EN ISO/IEC 17020 kā C tipa inspicēšanas institūcija (LATAK-I-248) un LVS EN ISO/IEC 17025 standarta prasībām kā testēšanas laboratorija (LATAK-T-166), kas apliecina TED atbilstību starptautiskiem standartiem un sniegto pakalpojumu kvalitāti.

Iepriekš minēto pakalpojumu cena tiek noteikta atbilstoši AST sniegto pakalpojumu cenu noteikšanas metodikai.

DABASGĀZES PĀRVADE UN UZGLABĀŠANA

Ievērojot Sabiedrības ieguldījumu tās meitassabiedrībā Latvijas dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatorā Conexus, būtisks Sabiedrības darbības virziens ir valstij stratēģiski svarīgo energoapgādes aktīvu ilgtspējīga pārvaldība, to integrāciju Eiropas Savienības (turpmāk arī – ES) iekšējā energoresursu tirgū.

AS “Conexus Baltic Grid” ir vienotais dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas operators Latvijā, kas pārvalda Inčukalna pazemes gāzes krātuvi (turpmāk arī – Inčukalna PGK, krātuve) – un maģistrālo dabasgāzes pārvades sistēmu, kas tieši savieno Latvijas dabasgāzes tirgu ar Lietuvi, Igauniju un Krievijas ziemeļrietumu reģionu.

AST būtiskākie klienti ir:

- sadales sistēmas operatori, elektroenerģijas ražotāji un lietotāji, kuriem tiek sniegti elektroenerģijas pārvades pakalpojumi;
- elektroenerģijas tirgus dalībnieki, kuriem tiek sniegti sistēmas palīgpakalpojumi.

Conexus klientiem piedāvā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas pakalpojumus atbilstoši Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas noteiktajiem tarifiem.

Conexus darbības stratēģija ir bijusi vērsta uz Conexus kā reģionālā līdera pozīcijas nostiprināšanu. Attiecīgi šādu Conexus attīstības virzienu plānots saglabāt arī turpmāk, pastāvīgi sekmējot Conexus reģionālās darbības paplašināšanos un ilgtspējīgu risinājumu ieviešanu uzņēmuma darbībā.

Conexus ir dibināts 2016. gada 22. decembrī, reorganizācijas gaitā no AS “Latvijas Gāze” nodalot pārvades un uzglabāšanas darbības virzienus.

1.4. AS “CONEXUS BALTIC GRID” KORPORATĪVĀ PĀRVALDĪBA

2021. gada 1. janvārī AST ir līdzdalība šādās sabiedrībās:

- AS “Conexus Baltic Grid” – AST pieder 68,46% no Latvijas dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora AS “Conexus Baltic Grid” akcijām, kas iegādātas, izpildot Latvijas Republikas Ministru kabineta 2020. gada 26. maija protokollēmumu (protokols Nr. 36; 38. §), 2017. gada 5. decembra un 19. decembra protokollēmumus.
- AS “Pirmais slēgtais pensiju fonds” – AST pieder 1,9% no AS “Pirmais slēgtais pensiju fonds” akcijām. AST ir nominālais akcionārs, jo visus riskus un labumus, kas rodas fonda darbības rezultātā, uzņemas vai iegūst AST darbinieki – pensiju plāna dalībnieki.

AST ieguldījumi kapitālsabiedrībās tiek **pārvaldīti** atbilstoši Korporatīvās pārvaldības politikai, ievērojot labas pārvaldības prakses nosacījumus.

AST Korporatīvās pārvaldības politika izstrādāta, ievērojot OECD valsts īpašumā esošu kapitālsabiedrību korporatīvās pārvaldības vadlīnijās norādītos pasaules labākās prakses principus.

Ievērojot līdzdalības apmēru, Stratēģijā netiek detalizēti vērtēti ieguldījuma AS “Pirmais slēgtais pensiju fonds” pārvaldības principi un ietekme uz AST.

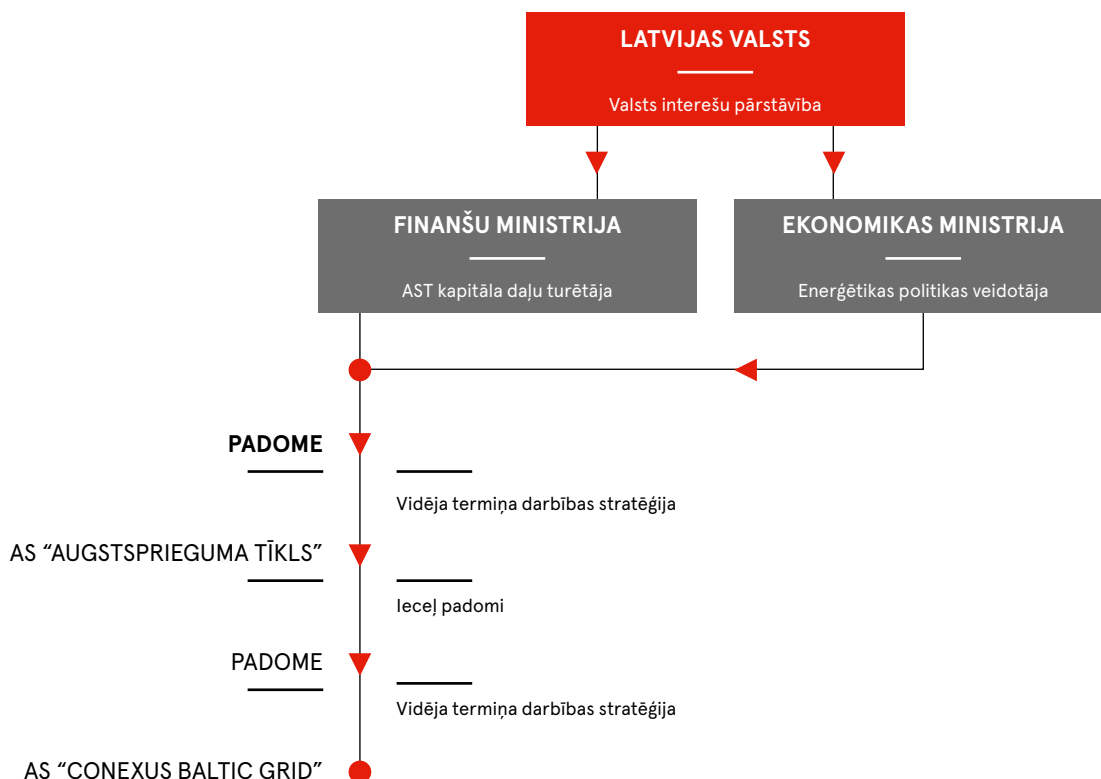
Ieguldījuma AS “Conexus Baltic Grid” pārvaldība

Conexus pārvaldību AST veic, īstenojot savu Publiskas personas kapitālsabiedrību pārvaldības likumā (turpmāk arī – PPKPL) un Komerclikumā noteikto akcionāra tiesību un pienākumu kopumu, tostarp iecerējot padomes locekļus, kas savukārt pārstāv akcionāru intereses akcionāru sapulču starplaikos un pārrauga valdes darbību.

AST ieguvis Conexus akciju kontrolpaketi, Conexus ir arī privāti akcionāri (29,06% Conexus akciju pieder privātam akcionāram "MM Infrastructure Investments Europe Limited", 2,48% pieder mazākuma akcionāriem).

Conexus sasniedzamie mērķi izriet gan no AST vispārējā stratēģiskā mērķa, gan enerģētikas politikas plānošanas dokumentiem. Detalizēta informācija par Conexus sasniedzamajiem mērķiem sniegta Stratēģijas 2.2. nodaļā.

CONEXUS PĀRVALDĪBAS SHĒMA

Conexus akciju iegādes ietekme uz AST finanšu rādītājiem

Conexus iegāde neatstāj negatīvu ietekmi uz elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifiem.

Conexus akciju iegādes nodrošināšanai AST veikts pamatkapitāla palielinājums – 2018. gadā 57 395 tūkst. EUR apmērā; 2020. gadā 77 000 tūkst. EUR apmērā, kā rezultātā ievērojami uzlabojās AST kapitāla struktūra.

Vienlaikus AST kā Akcionārs saņem 68,46% no dividendēs izmaksātās Conexus peļņas daļas, kā rezultātā pieaug AST peļņas rādītāji. Par AST peļņas sadali lemj Sabiedrības Akcionārs.

1.5. KORPORATĪVĀ SOCIĀLĀ ATBILDĪBA

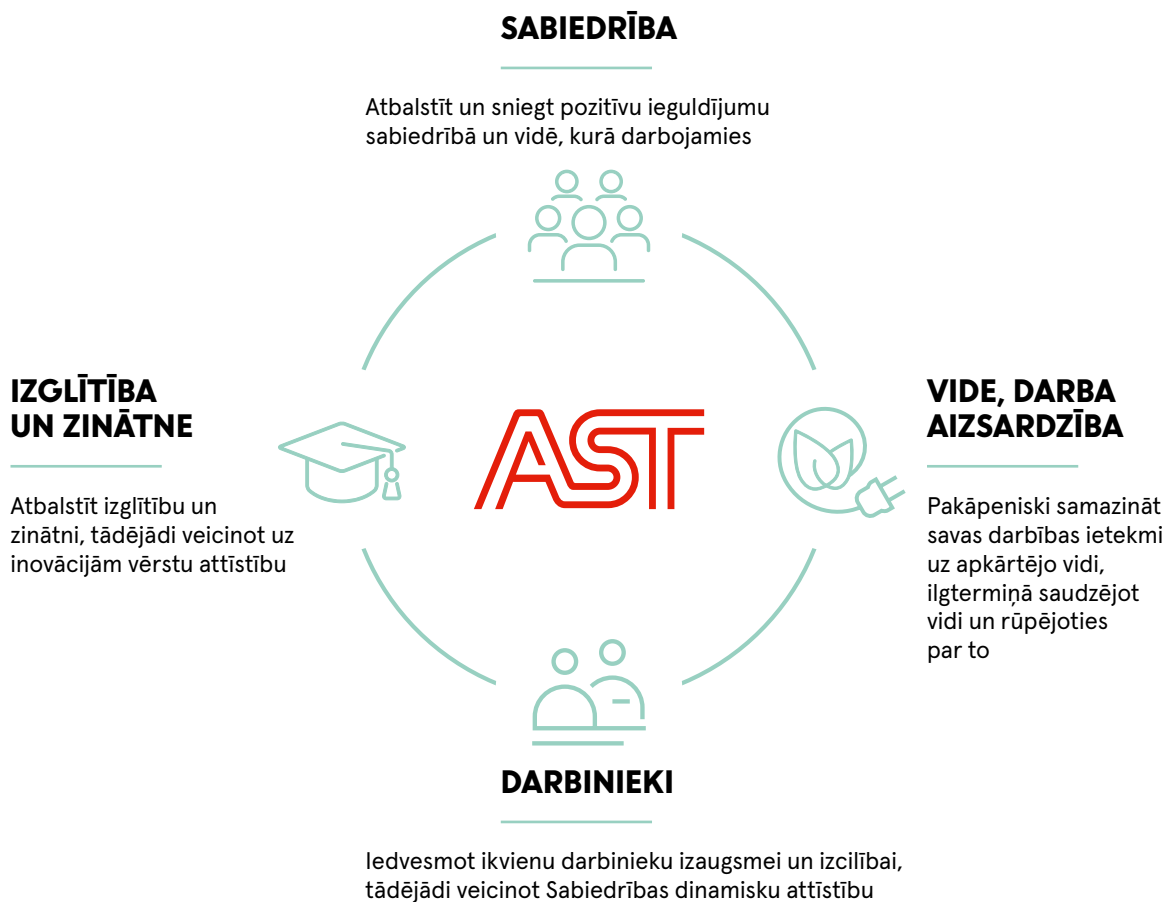
Sabiedrībā kopš 2017. gada ir izstrādāta un apstiprināta korporatīvās sociālās atbildības (turpmāk arī – **KSA**) politika ar nolūku sekmēt Sabiedrības ilgtspējīgu attīstību, sasniedzot klientu augstu apmierinātību un lojalitāti, darbinieku motivāciju un produktivitāti, sadarbību ar sabiedrību un valsts institūcijām.

Izstrādājot KSA politiku, tika ņemti vērā Apvienoto Nāciju Organizācijas Globālā līguma un korporatīvās sociālās atbildības desmit pamatprincipi, kas rosina organizācijas ievērot cilvēktiesības, nodrošināt

kvalitatīvus darba apstākļus, saudzēt vidi un vērsties pret korupciju.

Būtiskākie KSA politikas realizācijas kritēriji ir ieguldījums ilgtspējīgā ekonomikas izaugsme, pievēršot uzmanību darbinieku, viņu ģimeņu un apkārt esošās sabiedrības labklājībai, tostarp vides aizsardzībai.

Lai atbalstītu KSA labo praksi un veicinātu sabiedrības labklājības paaugstināšanos, AST savas KSA aktivitātes īsteno šādos **virzienos**:

Apzinoties savu lomu un ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā, AST savā darbībā tiecas uz tādiem procesiem, produktiem un pakalpojumiem, kas veicina Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) sasniegšanu. Par prioritāriem

un AST pamatdarbībai atbilstošiem izvirzīti trīs augstas prioritātes IAM un pieci vidējos prioritātes IAM. Īstenojot KSA aktivitātes, AST sniedz ieguldījumu arī citu IAM sasniegšanā.

AUGSTAS PRIORITĀTES MĒRĶI

**NODROŠINĀT VSIEM
PIEKĻUVI UZTICAMAI,
ILGTSPĒJĪGAI UN
MŪSDIENĪGAI ENERĢIJAI
PAR PIEEJAMU CENU**

- Nepātraukta, kvalitatīva un pieejama energoapgādes pakalpojuma sniegšana
- Energoapgādes aktīvu ilgtspējīga pārvaldība
- Elektroenerģijas tirgus attīstības veicināšana

**VEIDOT NOTURĪGU
INFRASTRUKTŪRU,
VEICINĀT IEKĻAUJOŠU
UN ILGTSPĒJĪGU
INDUSTRIALIZĀCIJU UN
SEKMĒT INOVĀCIJAS**

- Pārvades elektrotīkla uzturēšana un atjaunošana, efektīvākas tīkla struktūras veidošana
- Pārvades tīkla digitalizācija, kas veicina energoefektivitāti un izmaksu samazinājumu
- Iesaiste starptautiskos projektos ar mērķi izstrādāt nākotnes tehnoloģijas
- Sinhronizācija ar kontinentālās Eiropas pārvades tīkliem

**VEIKT STEIDZAMUS
PASĀKUMUS, LAI
CĪNĪTOS PRET KLIMATA
PĀRMAIŅĀM UN TO
IETEKMI**

- Energoapgādes aktīvu ietekmes uz apkārtējo vidi mazināšana
- Energoapgādes sistēmas attīstīšana, pielāgojot to klimatneitrālas enerģijas ražotāju vajadzībām
- Enerģijas zudumu mazināšana

VIDĒJAS PRIORITĀTES

Mēs vēlamies samazināt energoapgādes sistēmas nelabvēlīgo ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, ainavu un zemes izmantošanu. Mēs ievērojam videi draudzīgu praksi.

Mēs veicinām atbildīgu un ilgtspējīgu, uzņēmējdarbības praksi.

Mēs uzskatām, ka inovācijas un izaugsme veicina iekļaujoša kultūra un dzimumu līdztiesība.

Mēs nodrošinām ilgtspējīgu patēriņu un praksi savā darbībā un cenšamies kalpot par piemēru citiem. Savos attīstības projektos mēs galvenokārt izmantojam esošos elektrolīniju koridorus.

Mēs pārstrādājam gandrīz 100% atkritumu.

Mēs apvienojam savu kompetenci un dalāmies pieredzē ar pārvades sistēma operatoriem visā pasaulē, iesaistāmies pētniecībā un attīstībā.

Sabiedrība finanšu līdzekļus ziedo, dāvina, kā arī nodod mantu bezatlīdzības lietošanā atbilstoši iepriekš minētajiem KSA virzieniem.

Līdzekļu apmēru, ko Sabiedrība no peļņas novirza sabiedriskā labuma projektu atbalstam, nosaka likums "Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu". Stratēģijas plānošanas periodā AST KSA politikā noteikto mērķu sasniegšanai plāno veikt ziedojumus līdz 5% apmērā no peļņas daļas, kas netiek sadalīta dividendēs. Par katrā gadā ziedojamo summu lemj uzņēmuma akciju turētājs – Finanšu ministrija.

Informācija par Sabiedrības KSA politiku, kā arī veiktajiem ziedojumiem tiek publicēta Sabiedrības mājaslapā.

Pārmaiņu vadība

Pārmaiņu vadība ir būtisks sabiedrības efektīvas darbības aspekts. Sabiedrības vadība pārmaiņu vadību veic, īpašu vērību pievēršot tās darbiniekiem, atbalstot un rosinot darbiniekus pieņemt pārmaiņas kā iespējas attīstībai un izaugsmei.

Pārmaiņu vadība ir īpaši svarīga arī kontekstā ar sabiedrības dinamisko attīstību, procesiem, kas saistīti ar integrāciju ES iekšējā elektroenerģijas tirgū, sinhronizāciju ar Eiropas elektropārvades tīkliem, PSO nodalīšanas modeļa pārskatīšanu 2020. gadā, kā arī digitālo transformāciju.

1.6. ILGTSPĒJA UN IEGULDĪJUMS VALSTS EKONOMIKĀ

AST kā vienīgais elektroenerģijas pārvades sistēmas operators Latvijā ir nozīmīgs nozares attīstības virzītājs un Latvijas tautsaimniecības virzītājs, radot gan tiešu, gan netiešu ietekmi uz tautsaimniecības attīstību.

AST sniedz būtisku ieguldījumu sabiedrības un ekonomikas izaugsmē kā no energoapgādes viedokļa, tā no nozīmīgo realizēto kapitālieguldījumu projektu apjoma aspekta un darba vietu radīšanas aspekta.

Atbilstoši "Prudentia" un Nasdaq Riga veiktajam vērtējumam Latvijas vērtīgāko uzņēmumu **TOP 101** AST 2020. gadā ieņem **21. vietu**, atbilstoši korporatīvās pārvaldības koeficientam – **1. vietu**.

Kopš 2017. gada Sabiedrība sagatavo Ilgtspējas pārskatu atbilstoši *GRI Standards* vadlīniju pamata līmeņa (Core) prasībām.

AST **Ilgtspējas pārskata** saturs veidots, ņemot vērā uzņēmuma un tā ieinteresētajām pusēm būtiskos ekonomiskos, vides un sociālos aspektus. Būtiskie

aspekti noteikti atbilstoši GRI vadlīnijām. Izvērtējot AST darbību, tika noteikti būtiskākie aspekti ekonomiskā sniegunā, vides, nodarbinātības un darba vides, sabiedrības un produkta atbildības dimensijā, novērtējot no AST iekšējām un ārējām ieinteresētajām pusēm.

Ilgtspējas pārskatā AST atklāj informāciju par tās darbību un ilgtspējīgai attīstībai būtiskajiem aspektiem un indikatoriem. Ilgtspējas pārskata sagatavošanas ietvaros AST veic ieinteresēto un ietekmes pušu viedokļu apzināšanu, tostarp klientu, sadarbības partneru, darbinieku un darbinieku interešu pārstāvniecību, valsts institūciju un nevalstisko organizāciju, kuru darbību ietekmē AST, kā arī tur, kur pastāv riski, kas saistīti ar ilgtspējas aspektiem.

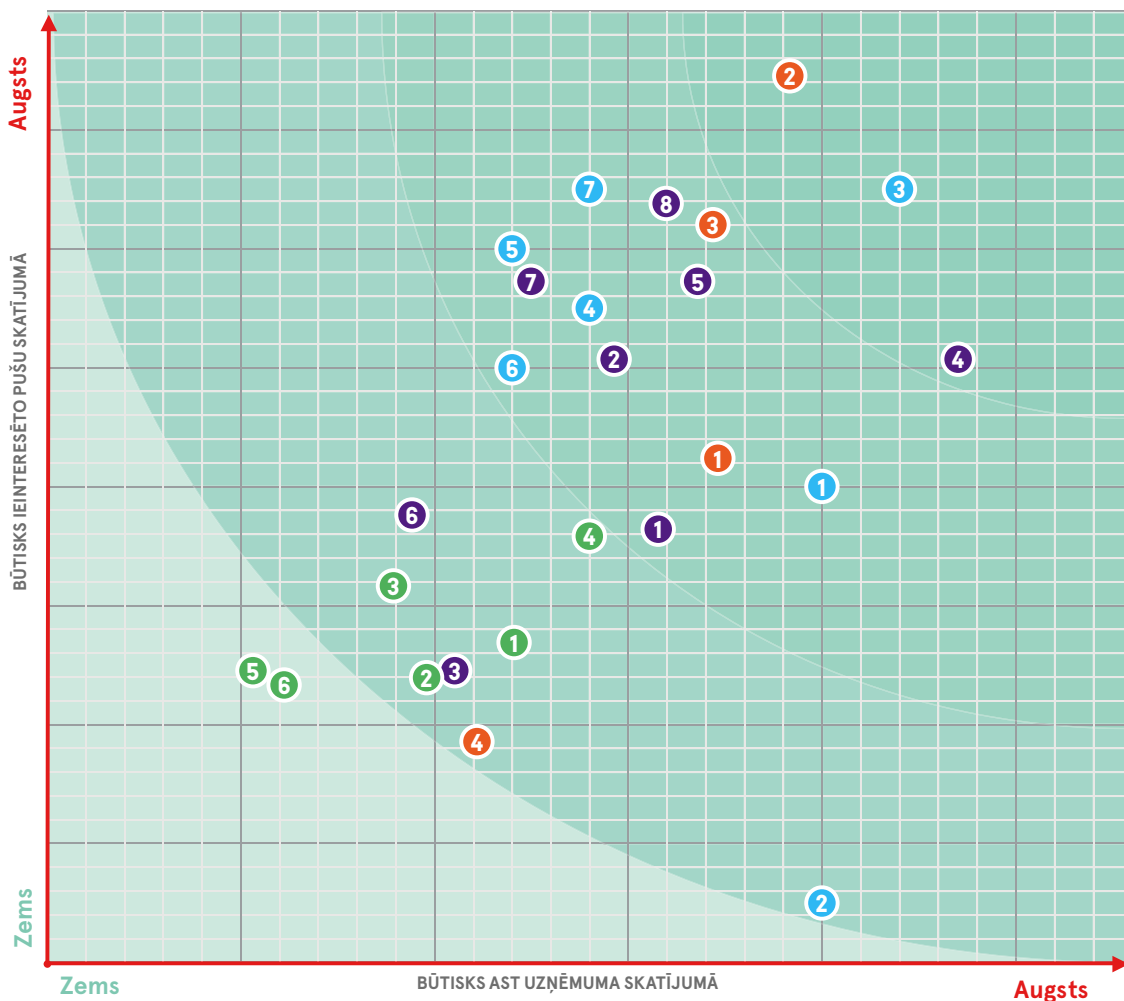
Apvienojot ieinteresēto pušu viedokļu izvērtējumu ar AST vadītāju viedokļu aptauju par AST darbību un ilgtspējīgai attīstībai būtiskiem aspektiem, ir izveidota būtiskuma matrica.

Kopš 2015. gada AST izmanto iespēju veikt savas darbības ilgtspējas novērtējumu, piedaloties Latvijas Ilgtspējas indeksā, kurā 2020. gadā saņemts augstākais – **Platīna** – novērtējums.

Ilgtspējas indeksa Platīna kategorijai atbilst tādi uzņēmumi, kas atskaitās par savu darbību ļoti augstā caurskatāmības līmenī, savā ikdienas darbībā ir pilnībā integrējuši KSA, turklāt to publicētos datus ir apstiprinājis neatkarīgs auditors.

Ar pilnu ietekmes novērtējumu un tā indikatoriem var iepazīties AST Ilgtspējas pārskatā vietnē <http://www.ast.lv/>.

BŪTISKUMA MATRICA

EKONOMISKAIS SNIEGUMS

- 1 Uzņēmuma radītā ekonomiskā vērtība un sniegums tautsaimniecībā
- 2 Kopīguma saistības
- 3 Saņemtais (ES) finansējuma atbalsts un tā nozīmīgums
- 4 Būtisku infrastruktūras attīstības projektu apjoms
- 5 AST iepirkumu būtiska tiešā un netiešā ekonomiskā ietekme uz citiem uzņēmumiem, reģioniem un ekonomiku kopumā, kā arī uz korupcijas novēršanu AST iepirkumiem
- 6 Pētniecības un attīstības pasākumi un izdevumi
- 7 Investīcijas pārvades zudumu mazināšanā, nodrošinot īstermiņa un ilgtermiņa uzticamu elektroenerģijas pieejamību

RŪPES PAR VIDI

- 1 Izmantotie materiāli un izejvielas
- 2 Uzņēmuma patērētā enerģija un energoefektivitāte
- 3 Ietekme uz bioloģisko daudzveidību
- 4 Atkritumu pārvalde un ietekme uz vidi
- 5 Jauno piegādātāju izvēle, ņemot vērā to attieksmi pret vidi un/vai energoefektivitāti kā kritēriju
- 6 Siltumnīcefekta gāzu emisijas un ūdens piesārņojums

DARBINIEKI UN DARBA VIDE

- 1 Darba prakse un pienācīgas kvalitātes nodarbinātība
- 2 Darbinieku darba drošība
- 3 Ieguldījumi darbinieku pēctecībā
- 4 Darbinieku dažādība un iekļaušana

SABIEDRĪBA

- 1 Politiskā atbildība
- 2 Datu aizsardzība
- 3 Zemes izmantošanas tiesības
- 4 Pakalpojumu atbildība
- 5 Klientu drošība
- 6 Konkurences veicināšana
- 7 Iesaiste nozares politikas veidošanā
- 8 Ārkārtas situāciju pārvaldīšana un reaģēšanas stratēģija

2. KONCERNA MĚRŔI

Balstoties uz komercdarbības ārējiem un iekšējiem faktoriem, tirgus attīstību, komercsabiedrības pašreizējās situācijas analīzi, komercsabiedrības misiju, vīziju, vērtībām un ieinteresētajām pusēm, izstrādāta Augstsprieguma tīkls koncerna stratēģiskā virzība, mērķi nākamajiem 5 gadiem.

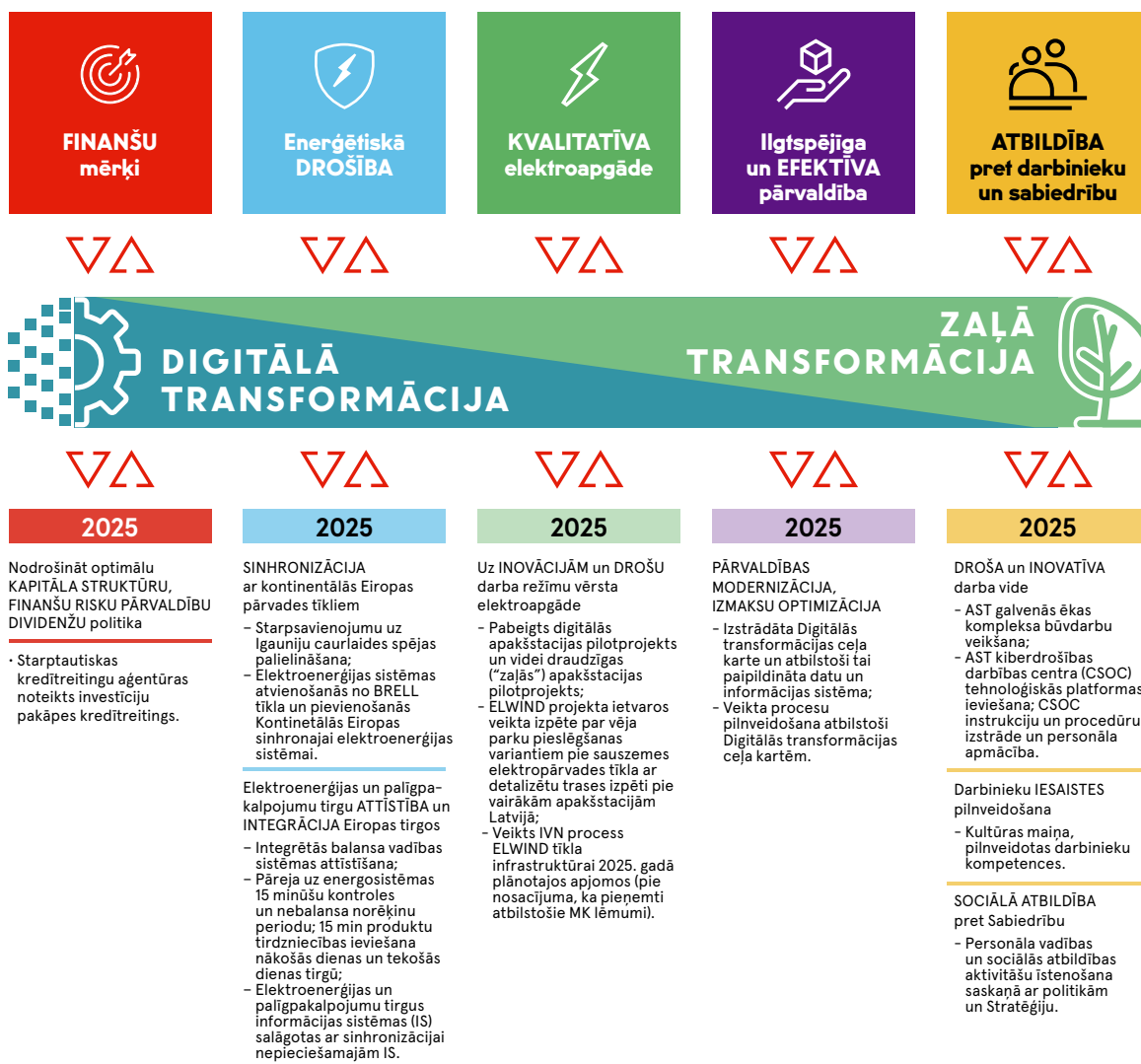
Par Koncerna finanšu un nefinanšu mērķu izpildi ir **atbildīgi** augstākā un vidējā līmeņa vadītāji atbilstoši savai kompetencei, par Conexus finanšu un nefinanšu mērķu izpildi – Conexus Padome. Mērķu izpilde tiek vērtēta, ievērojot ārējos ietekmējošos faktorus un saistošos lēmumus.

Balstoties uz koncerna stratēģisko virzību, izvirzīti AST un Conexus finanšu un nefinanšu **mērķi**.

KONCERNA GALVENĀ STRATĒGISKĀ VIRZĪBA IR VĒRSTA UZ:

2.1. AS "AUGSTSPRIEGUMA TĪKLS" FINANŠU UN NEFINANŠU MĒRĶI

Izvirzot nefinanšu mērķus, AST vadījies no Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam (turpmāk arī – LV 2030), Nacionālās enerģētikas un klimata plānā 2021.–2030. gadam (turpmāk arī – NEKP), Nacionālās attīstības plānā 2021.–2027. gadam (turpmāk arī – NAP 2027) un Enerģētikas attīstības pamatnostādņēs 2020. gadam izvirzītajiem mērķiem.

Stratēģiskais mērķis: Enerģētiskā drošība

LATVIJAS ENERĢĒTISKĀS DROŠĪBAS STIPRINĀŠANA, SINHRONIZĒJOT LATVIJAS ELEKTROENERĢIJAS PĀRVADES TĪKLU AR KONTINENTĀLĀS EIROPAS TĪKLU, LATVIJAS ELEKTROENERĢIJAS PĀRVADES SISTĒMAS ILGTSPĒJĪGA ATTĪSTĪBA

Mērķis: SINHRONIZĀCIJA ar kontinentālās Eiropas pārvades tīkliem

Mērķa ietvaros plānots veikt šādas būtiskākās aktivitātes/uzdevumus:

- realizēt projektu "Igaunijas – Latvijas trešais starpsavienojums" līdz 2021. gada 30. jūnijam;
- realizēt projektu "Tartu (EE) – Valmiera (LV) 330 kV starpsavienojuma caurlaides spējas palielināšana" līdz 2023. gada 31. decembrim;
- realizēt projektu "Tsigulina (EE) – Valmiera (LV) 330 kV starpsavienojuma caurlaides spējas palielināšana" līdz 2024. gada 31. decembrim;
- realizēt projektu "Sistēmas sinchronizācijas un inerces iekārtu iegāde un uzstādīšana" līdz 2025. gada 31. decembrim;

Mērķa izpildes rezultātā tiks nodrošināti priekšnosacījumi Latvijas enerģētiskās drošības stiprināšanai, sinchronizējoties ar kontinentālās Eiropas tīklu.

Mērķis: Elektroenerģijas un palīgpakalpojumu tirgu ATTĪSTĪBA un INTEGRĀCIJA Eiropas tirgos

Integrācija elektroenerģijas tirgū

Kopš 2014. gada Latvija ir integrēta vienotajā Eiropas Savienības iekšējā elektroenerģijas tirgū, kopīgi ar Ziemeļvalstu elektroenerģijas tirgiem vienlaikus pievienojoties vienotajam nākamās dienas sasaistīšanas procesam. Nākamā iekļaušanās notika 2018. gada 14. jūnijā, kad Latvija vienlaikus ar pārējiem Baltijas valstu tirgiem un Ziemeļvalstu tirgiem pievienojās vienotajam Eiropas Savienības tekošās dienas sasaistīšanas procesam.

Izpildot Komisijas Regulas (ES) 2015/1222 (2015. gada 24. jūlijs), ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas, prasības un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/943 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu, pārvades sistēmas operatoriem (PSO) un nominētajiem elektroenerģijas tirgus operatoriem (NETO), kopīgi sadarbojoties, ir jānodrošina tirgus dalībniekiem iespēja tirgoties ar enerģiju maksimāli tuvu reāllaikam un vismaz līdz tekošās dienas starpzonu jaudas tirgus slēgšanas laikam un tirgus dalībniekiem gan nākamās dienas, gan tekošās dienas tirgos iespēja tirgoties ar enerģiju laika intervālos, kas ir vismaz tikpat īsi, cik nebalansa norēķinu periods. Lai izpildītu šīs prasības, AST kopā ar visiem ES PSO un NETO būs jānodrošina tirgus darbība ar 15 minūšu tirgus laika rezolūciju. Paralēli tam, visiem ES PSO un NETO kopīgi sadarbojoties, ir jāizstrādā tekošās dienas starpzonu jaudas cenas noteikšanas sistēma un jānodrošina šīs sistēmas darbības sākšana līdz 2023. gada sākumam.

Integrācija palīgpakalpojumu tirgū

Turpmākais izaicinājums 2021.-2025. gada periodā ir saistīts ar pievienošanos sinhronam darbam ar kontinentālās Eiropas elektroenerģijas tīklu, kas prasa jaunu rezervju veidu ieviešanu – frekvences noturēšanas (*frequency containment reserve*, turpmāk – **FCR**) un frekvences atjaunošanas rezervju ar automātisku aktivizāciju (*frequency restoration reserve with automatic activation*, turpmāk – **aFRR**) ieviešanu, kā arī visu veidu rezervju (FCR, aFRR, mFRR) kapacitāšu nodrošināšanu noteiktajos apjomos. FCR, aFRR un mFRR nodrošināšana ir obligātā prasība sinhronizācijas režīmā ar kontinentālo Eiropu, kur atbilstoši kontinentālās Eiropas sinhronas zonas vadlīnijām un darbības

rokasgrāmatas (*Operational Handbook*) principiem katrs PSO nodrošina noteikto rezerves daudzumu atbilstoši savas elektroenerģijas slodzes apjomam. Lai nodrošinātu Baltijas PSO sinhronu darbību kontinentālās Eiropas elektroenerģijas tīklā, ir jāizveido kopīgs Baltijas slodzes un frekvences kontroles bloks (*load and frequency control block – LFC block*), kas cita starpā noteiks arī minēto rezervju kapacitāšu apjomu un to nodrošināšanas kārtību. Paredzams, ka tiks izveidots kopīgs Baltijas balansēšanas rezervju kapacitāšu ikdienas tirgus.

Atbilstoši Eiropas Komisijas Regulai 2017/2195 (turpmāk – **Regula 2017/2195**), kas nosaka vadlīnijas elektroenerģijas balansēšanas procesiem, tiek veidotas Eiropas balansēšanas enerģijas tirgus platformas, kas ļaus visiem Eiropas PSO apmainīties ar balansēšanas elektroenerģiju rezervju produktu veidā ar mērķi radīt vienādus apstākļus balansēšanas tirgus dalībniekiem visā Eiropā, paaugstināt sistēmu drošumu un samazināt izmaksas par balansēšanu. Tirgus platforma apmaiņai ar balansēšanas enerģiju no aizvietošanas rezervēm (*replacement reserves – RR*) jau ir sākusi darbu, plānots, ka Eiropas balansēšanas tirgus platforma apmaiņai ar enerģiju no aFRR un mFRR sāks darbu 2022. gadā.

Atbilstoši Regulas 2017/2195 prasībām Latvijas PSO līdz ar pārējiem Baltijas PSO un citiem Eiropas PSO, kuri izmanto mFRR, piedalās mFRR platformas izstrādes un ieviešanas projektā (**MARI – Manually Activated Reserves Initiative**). Baltijas PSO kopīgi plāno nepieciešamās izmaiņas Baltijas koordinētā balansēšanas apgabala procesos, kas būs nepieciešamas līdz ar pievienošanos MARI. Ņemot vērā, ka ievērojama daļa no balansēšanas elektroenerģijas, kas tiek izmantota Baltijas elektroenerģijas sistēmas balansēšanai, tiek aktivizēta Skandināvijas balansēšanas tirgū, ir lietderīgi plānot Baltijas PSO pievienošanos MARI reizē ar Skandināvijas PSO, kas paredzēts, vēlākais, 2024. gadā.

Līdz ar automātiski aktivizējamu FRR (aFRR) procesu ieviešanu Baltijas PSO darbībā, kas nepieciešams, lai nodrošinātu sinhronizācijas režīmu ar kontinentālo Eiropu, Latvijas PSO līdz ar pārējiem Baltijas PSO plāno iesaistīties aFRR platformas izstrādes un ieviešanas projektā kā pilntiesīgi dalībnieki (**PICASSO – Platform for the International Coordination of Automated Frequency Restoration and Stable System Operation**), kurā iesaistīti Eiropas PSO, kas izmanto aFRR šobrīd.

Mērķa izpildes rezultātā tiks nodrošināta Latvijas elektroenerģijas pārvades sistēmas droša un stabila darbība, kvalitatīvs elektroenerģijas pārvades pakalpojums.

Stratēģiskais mērķis: KVALITĀTĪVA ENERGOAPGĀDE

Mērķis: Uz INOVĀCIJĀM un DROŠU darba režīmu vērsta elektroapgāde

NODROŠINĀT LATVIJAS ELEKTROENERĢIJAS
SISTĒMAS DROŠU DARBĪBAS REŽĪMU UN KLIENTU
KVALITĀTĪVU ELEKTROAPGĀDI

Ievērojot energoapgādes pakalpojuma pieejamības ietekmi uz tautsaimniecības attīstību kopumā (skat. arī Stratēģijas 1.6. nodaļu), ir būtiski nodrošināt kvalitatīvu, nepārtrauktu elektroenerģijas pārvades pakalpojumu par iespējami zemākām cenām.

Domājot par kvalitatīva elektropārvades pakalpojuma turpmāku attīstību, jāņem vērā ilgtspējas aspekti, pēdējo gadu pārmaiņas, kuras veicinājuši tehnoloģiju attīstība, pieejamība un videi draudzīgas tehnoloģijas.

Inovāciju ieviešana, digitālo tehnoloģiju integrācija visās darbības jomās, pieprasa APSTRĪDĒT
VISPĀRPIEŅEMTUS "STATUS QUO", BIEŽI
EKSPERIMENTĒT UN BŪT GATAVIEM PIEŅEMT ARĪ
NEVEIKSMES. Tas dažreiz nozīmē atteikties no jau iepriekš izstrādātās un pārbaudītas metodes par labu salīdzinoši jaunai, bet vēl līdz galam nedefinētai praksei.

Digitālo tehnoloģiju integrācija nav pašmērķis. Tā ir iespēja palielināt efektivitāti un produktivitāti. Lielākoties tas tiek panākts, ieviešot procesu automatizāciju un uzlabojot iekšējos procesus.

Mērķa ietvaros plānots veikt šādas būtiskākās aktivitātes:

- digitālās apakšstacijas izbūve;
- videi draudzīgu ("zaļo") apakšstaciju iekārtu pielietošanas izvērtējums;
- elektrottransporta un tā uzlādes staciju attīstības ietekmes izvērtējums;
- autotransformatoru pakāpeniska aprīkošana ar "online" monitoringa iekārtām;
- tālāk attīstīt vairākas informācijas sistēmas (Tehnisko iekārtu datu apstrādes sistēma – TIDA, Ģeogrāfiskās informācijas sistēma – GIS, u. c.) un ar tām saistītos tīkla ekspluatācijas un attīstības procesus, kā arī šajās sistēmās pieejamo datu analīzi un izmantošanu lēmumu pieņemšanā.

Mērķa izpildes rezultāts ir ilgtspējīgs un kvalitatīvs elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojums.

Stratēģiskais mērķis: Ilgtspējīga un EFEKTĪVA pārvaldība

Mērķis: PĀRVALDĪBAS MODERNIZĀCIJA, IZMAKSU OPTIMIZĀCIJA

Ievērojot Sabiedrības kā stratēģiski svarīga regulēta pakalpojumu sniedzēja ietekmi uz sabiedrību kopumā, būtiski minētos pakalpojumus sniegt iespējami efektīvākā veidā.

Būtiskākās aktivitātes minēto mērķu ietvaros ir:

- korporatīvās pārvaldības procesu pilnveidošana;
- AST procesu analīze un pārskatīšana;
- procesu efektivizācijas piemērotākā risinājuma izvēle un ieviešanas rīcības plāna izstrāde;
- darbības procesu pārbūve un IT risinājumu ieviešana atbilstoši ceļa kartei ar mērķi digitalizēt datus un mazināt papīra apriti darbības procesos.

Mērķa izpildes rezultāts ir efektīva Sabiedrības pārvaldība, nodrošinot kvalitatīvu pakalpojumu par iespējami zemākiem tarifiem (skat. arī 6.3. nodaļu).

Stratēģiskais mērķis: ATBILDĪBA pret darbinieku un sabiedrību

Mērķi: DROŠA un INOVATĪVA darba vide Darbinieku IESAISTES pilnveidošana SOCIĀLĀ ATBILDĪBA pret Sabiedrību

Ņemot vērā to, ka Sabiedrības ilgtspēja un izvirzīto mērķu sasniegšana nav iespējama bez lojāliem un kvalificētiem darbiniekiem, AST VIENA NO
LIELĀKAJĀM VĒRTĪBĀM IR PROFESIONĀLS,
KVALIFICĒTS, KOMPETENTS, ATBILDĪGS, GODĪGS
UN MOTIVĒTS PERSONĀLS, KAS, IZMANTOJOT
SAVAS ZINĀŠANAS UN PRASMES, VEICINA AST
STRATĒĢISKO MĒRĶU SASNIEGŠANU.

Ievērojot AST kā tautsaimniecībai stratēģiski svarīga uzņēmuma nozīmi sabiedrībā, nepieciešams veidot un uzturēt sociāli atbildīga uzņēmuma reputāciju.

Ievērojot iepriekš minēto, lai iespējami efektīvākā veidā realizētu PSO funkcijas, veicinātu inovāciju ieviešanu, minēto mērķu ietvaros plānots veikt šādas būtiskākās pasākumus:

- attīstīt elastīgu darba vidi, pārejot no formālas uz dinamisku vadību, tādā veidā palielinot darbinieku produktivitāti un iesaisti;
- uzturēt konkurētspējīgu atalgojuma sistēmu, kas balstīta uz darba tirgus tendencēm, AST stratēģiskajiem mērķiem, turpmākā perioda izaicinājumiem un realizējamiem efektivitātes pasākumiem, kā arī individuālajiem darba rezultātiem;
- stiprināt un pilnveidot AST personāla vadības funkcijas kompetenci, veicināt darbinieku iesaisti un apmierinātību;
- pilnveidot sadarbību ar augstskolām, lai veicinātu jaunu un izglītotu speciālistu piesaisti nozarei;
- ēku kompleksa Dārziema ielā 86, Rīgā, atjaunošana atbilstoši pieņemtajiem lēmumiem, tādējādi nodrošināt mūsdienīgu un modernu uz inovācijām un dinamisku attīstību vērstu darba vidi;
- AST efektivitātes pilnveidošana, apvienojot AST Sistēm vadības virziena personālu vienā lokācijas vietā;
- izvērtējot klientu aptaujas rezultātus, pilnveidot Sabiedrības darbību, nodrošinot efektīvu sadarbību ar klientiem;
- ilgtspējas stratēģijas un korporatīvās sociālās atbildības aktivitāšu plānošana sasaistīta ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem.

Mērķa izpildes rezultāts ir efektīva un kvalitatīva klientu apkalpošana, motivēti un uz attīstību vērsti darbinieki.

Sabiedrības nefinanšu mērķu izpildei nepieciešamais finansējums tiek segts no elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifa, Attīstības plāna izpildei tiek piesaistīts ES līdzfinansējums un uzkrātie pārslodzes maksas ieņēmumi. **Sabiedrības nefinanšu mērķu izpildei netiek plānots valsts budžeta finansējums.**

VĪZIJA

Kļūt par reģiona vadošo pārvades sistēmas operatoru, kas operatīvi un sekmīgi ievieš uz attīstību vērstas izmaiņas.

SINHRONIZĀCIJA AR EIROPU

INTEGRĀCIJA

Tirgus pilnveide

Reģionālā drošuma koordinēšana

Energosistēmas balansēšana

Frekvences kontrole

UZTURĒŠANA

Drošums un kvalitāte

Monitorings un diagnostika

Modernās tehnoloģijas

ATTĪSTĪBA

Izpēte un inovācija

Starpsavienojumi

Sinhronie kompensatori

DIGITĀLĀ TRANSFORMĀCIJA

Digitālās prasmes

Digitalizēti procesi

Datos balstīti lēmumi

Digitālā apakšstacija

ZALĀ TRANSFORMĀCIJA

Videi draudzīga "Zaļā" apakšstacija

Sistēmas gatavība zaļajai elektroenerģijai

Dispečeru un datu centrs

DROŠĪBA

Fiziskā drošība

Droša darba vide

Kiberdrošība

FINANSES

Efektivitāte Tarifs

Obligāciju emisija

CBG IPO

CILVĒKI

Personāla attīstība

Iesaiste

Darba un dzīves līdzsvars

Iekļaujoša darba vide

GODĪGI

GUDRI

ATBILDĪGI

KOPĪGI

MISIJA

Nodrošināt nepārtrauktu, drošu un ilgtspējīgi efektīvu elektroenerģijas pārvadi visā Latvijā.

2.2. UZ AS “CONEXUS BALTIC GRID” ATTIECINĀMIE FINANŠU UN NEFINANŠU MĒRĶI

Īstenojot Conexus ilgtermiņu pārvaldību, mērķis ir maksimāli palielināt AST ieguldījuma vērtību.

Izvērtējot iespējamus akciju kapitāla pārvaldības modeļus, kā arī ņemot vērā OECD korporatīvās pārvaldības principus un Pārresoru koordinācijas centra publiski sniegtās rekomendācijas stimulat Latvijas kapitāla tirgus aktivitāti un turpmāku attīstību, ir pieņemts lēmums īstenot Conexus akciju sākotnējo publisko piedāvājumu, kas paredz Conexus akciju emisiju un pārdošanu biržā. Akciju sākotnējo publisko piedāvājumu plānots veikt tādā apmērā, lai AST saglabātu izšķirošo ietekmi Conexus.

Šī mērķa īstenošana atbalstīta saskaņā ar Ministru kabineta 2021. gada 24. marta sēdē (protokols Nr. 29; 57. §) nolemtu. Šī sasniedzamā mērķa ietvaros kā uzņēmumu sagatavojošs un finanšu resursu piesaisti veicinošs posms ir paredzēta Conexus obligāciju emisija. Ņemot vērā, ka 29,06% Conexus akciju pieder arī privātam akcionāram “MM Infrastructure Investments Europe Limited”, izvēlēto Conexus attīstības virzienu īstenošanā jāpanāk vienošanās ar šo akcionāru un jāņem vērā tā intereses.

Attiecībā uz Conexus sasniedzamajiem finanšu mērķiem jāņem vērā Conexus kā regulēta komersanta darbība, proti, uzņēmuma atļautos ieņēmumus nosaka Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija saskaņā ar tās apstiprināto metodiku. Tāpat arī kapitāla atdeves apmērs nosakāms atbilstoši uzņēmuma regulatīvo aktīvu bāzes vērtībai un Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas apstiprinātajai vidējai svērtajai kapitāla atdeves likmei. Ievērojot minēto, Conexus plānošanas periodā kā viens no sasniedzamajiem mērķiem jānosaka Conexus izmaksu pamatotības nodrošināšana, kas saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas apstiprināto metodiku ir būtiskākais priekšnoteikums izmaksu attiecināšanai, kā arī atbilstošas kapitāla atdeves nodrošināšana.

Kopš līdzdalības iegūšanas 2017. gadā, Conexus ir izdevies sasniegt sākotnējo valsts uzstādījumu turpināt virzību uz Baltijas valstu un Somijas reģionālā gāzes tirgus izveidošanu. Lai gan dabasgāzes reģionālā tirgus izveides sākotnējais posms ir noslēdzies, tomēr aktīvi jāturpina darbs pie turpmākas reģionālas attīstības un integrācijas.

Attiecīgi, balstoties uz AST vispārējo stratēģisko mērķi, enerģētikas politikas prioritārajiem virzieniem, nosakāmi šādi **Conexus attīstības virzieni**.

CONEXUS ATTĪSTĪBAS VIRZIENI

Latvijas energoapgādes drošuma veicināšana un **kvalitatīva un pieejama energoapgādes pārvades pakalpojuma nodrošināšana**

Latvijas energoapgādes aktīvu ilgtspējīgas pārvaldības nodrošināšana

Latvijas energoapgādes aktīvu integrācijas Eiropas Savienības iekšējā energoresursu tirgū sekmēšana

Izvirzot nefinanšu mērķus, Sabiedrība vadījusies no Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam (turpmāk arī – LV 2030) un Nacionālās enerģētikas un klimata plānā 2021.–2030. gadam (turpmāk arī – NEKP) izvirzītajiem mērķiem. Papildus izvērtētas Nacionālās attīstības plānā 2021.–2027. gadam izvirzītās prioritātes.

Ievērojot no enerģētikas politikas plānošanas dokumentiem un no AST vispārējā stratēģiskā mērķa izrietošās prioritātes, nosakāmi šādi **Conexus** sasniedzamie **nefinanšu mērķi**:

1. Latvijas apgādes **DROŠĪBAS STIPRINĀŠANA**, nodrošinot dabasgāzes pārvades sistēmas un krātuves infrastruktūras drošu un stabilu darbību un kvalitatīvu, nediskriminējošu un caurskatāmu sistēmas lietotāju apkalpošanu, vienlaikus sekmējot jaunu tirgus dalībnieku iesaisti tirgū.
2. Enerģētikas **ILGTSPĒJĪGAS VEICINĀŠANA** un enerģētiskās atkarības mazināšana, novērtējot un sekmējot gāzes pārvades sistēmas attīstību ar mērķi veicināt dabasgāzei alternatīvu energoresursu ievadīšanu pārvades sistēmā un krātuvē, kā arī integrējot oglekļa izmešu mazinošus risinājumus.
3. Gāzes **TIRGUS LIKVIDITĀTES VEICINĀŠANA**, īstenojot reģionālā gāzes tirgus pilnīgu integrāciju, paplašināšanu un tirgus noteikumu harmonizēšanu.

Mērķis **LATVIJAS APGĀDES DROŠĪBAS STIPRINĀŠANA, NODROŠINOT DABASGĀZES PĀRVADES SISTĒMAS UN KRĀTUVES INFRASTRUKTŪRAS DROŠU UN STABILU DARBĪBU UN KVALITATĪVU, NEDISKRIMINĒJOŠU UN CAURSKATĀMU SISTĒMAS LIETOTĀJU APKALPOŠANU, VIENLAIKUS SEKMĒJOT JAUNU TIRGUS DALĪBNIKU IESAISTI TIRGŪ** izvēlēts, lai akcentētu Conexus kā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas operatora funkciju izpildes, tostarp Conexus kapitālieguldījumu plānošanas, nozīmīgumu Latvijas apgādes drošības veicināšanā. Jaunu tirgus dalībnieku iesaiste tirgū, kas nav iespējama bez atbilstošas infrastruktūras nodrošināšanas, ir būtiska, lai maksimāli dažādotu iespējamās gāzes piegādes avotus, kas savukārt ir drošas un stabilas Latvijas energoapgādes veicināšanas priekšnoteikums. Reģionālās sadarbības nozīmīguma akcentēšana ir saistīta ar mērķi nodrošināt, ka pārvades un krātuves aktīvu pārvaldību un attīstību Conexus veic, ievērojot reģionālā gāzes tirgus attīstības tendences un prioritātes, tādējādi nodrošinot maksimālu aktīvu pārvaldīšanas rentabilitāti.

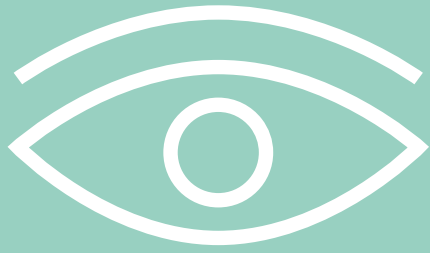
Mērķis **ENERĢĒTIKAS ILGTSPĒJĪGAS VEICINĀŠANA UN ENĒRĢĒTISKĀS ATKARĪBAS MAZINĀŠANA, NOVĒRTĒJOT UN SEKMĒJOT GĀZES PĀRVADES SISTĒMAS ATTĪSTĪBU AR MĒRĶI VEICINĀT DABASGĀZEI ALTERNATĪVU ENERĢORESURSU, TOSTARP BIOMETĀNU, ŪDENĀRAŽA UN CITU GĀZVEIDA ĶĪMISKĀS ENERĢIJAS NESĒJU, IEVADĪŠANU PĀRVADES SISTĒMĀ UN KRĀTUVĒ VAI ATSEVIŠĶAS INFRASTRUKTŪRAS ATTĪSTĪŠANU, KĀ ARĪ INTEGRĒJOT OGLEKĻA IZMEŠU MAZINOŠUS RISINĀJUMUS** noteikts, lai sekmētu Latvijas enerģētikas politikas mērķi sekmēt naftas produktiem alternatīvu energoresursu izmantošanu, kā arī Eiropas Savienībā prognozēto dabasgāzes patēriņa samazinājumu, dabasgāzi aizstājot ar alternatīviem, tostarp gāzveida, energoresursiem. Attiecīgi šī mērķa izpildes ietvaros Conexus būtu jāveic atbilstoši izpētes un sagatavošanas darbi, lai esošo pārvades un krātuves infrastruktūru nākotnē spētu pielāgot sagaidāmajām reģionālajām primāro energoresursu groza struktūras izmaiņām vai arī spētu iesaistīties atsevišķas ūdenraža infrastruktūras izveidē.

Mērķis **GĀZES, TOSTARP BIOMETĀNU, ŪDENĀRAŽA UN CITU GĀZVEIDA ĶĪMISKĀS ENERĢIJAS NESĒJU, TIRGUS LIKVIDITĀTES VEICINĀŠANA, ĪSTENOJOT REĢIONĀLĀ GĀZES TIRGUS PILNĪGU INTEGRĀCIJU, PAPLAŠINĀŠANU UN TIRGUS NOTEIKUMU HARMONIZĒŠANU** noteikts, lai veicinātu jau sāktu reģionālā gāzes tirgus attīstību un integrāciju, kuras ietvaros plānota gan izveidotās Igaunijas–Latvijas balansēšanas zonas paplašināšana Somijas virzienā, gan Lietuvas un secīgi Polijas pievienošanās izveidotajam Somijas–Igaunijas–Latvijas reģionālajam dabasgāzes tirgum. Tāpat reģionālās integrācijas veicināšanai nepieciešama pārvades sistēmas lietošanas un balansēšanas noteikumu reģionāla harmonizēšana un, īstenojot sadarbību starp pārvades sistēmas operatoriem, kopīgas mērķētas un strukturētas informācijas nodrošināšana tirgus dalībniekiem.

AS "AUGSTSPRIEGUMA TĪKLS" UZ CONEXUS
ATTIECINĀMIE FINANŠU UN NEFINANŠU MĒRĶI

	Mērķis	Rezultatīvātes rādītājs
FINANŠU mērķi		
	1. Pašu kapitāla īpatsvars bilencē 65% – 75%. Izpildes instruments: AST nominētajiem padomes locekļiem uzdoto uzdevumu izpilde	
	2. Dividenžu politika: 90% no kārtēja gada peļņas. Izpildes instruments: balsojums Akcionāru sapulcē	
NEFINANŠU mērķi		
Ilgtermiņīgais Conexus pārvaldības īstenošana	1. Conexus izmaksu pamatotības nodrošināšana	Visu Conexus izmaksu, kas saistītas ar dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas pakalpojumu sniegšanu, pamatotības nodrošināšana, lai Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija lemtu par izmaksu attiecināšanu uz dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas pakalpojumu tarifiem
	2. Kapitāla atdeves nodrošināšana Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas atļautajā apmērā	Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas noteiktā kapitāla atdeve nodrošināta stratēģijas pārskata periodā
	3. Conexus akciju sākotnējā publiskā piedāvājuma īstenošana	1. Conexus veicis obligāciju emisiju 2. Ieviests Conexus akciju sākotnējais publiskais piedāvājums
	Koncerna politiku savstarpēja integrācija	Harmonizēts AST un Conexus pārvaldības standarts, saskaņojot AST un Conexus regulējošo politiku principus
No enerģētikas politikas un AST vispārējā stratēģiskā mērķa izrietošie NEFINANŠU MĒRĶI		
1. Latvijas energoapgādes drošuma veicināšana un kvalitatīva un pieejama energoapgādes pārvades pakalpojuma nodrošināšana	Latvijas enerģētiskā drošuma veicināšana, nodrošinot dabasgāzes pārvades sistēmas un krātuves infrastruktūras drošu un stabilu darbību un kvalitatīvu sistēmas lietotāju apkalpošanu, vienlaikus sekmējot jaunu tirgus dalībnieku iesaisti tirgū	1. Dabasgāzes pārvades sistēmas un krātuves infrastruktūras drošas un stabilas darbības nodrošināšana 2. Kvalitatīva, nediskriminējoša un caurskatāma sistēmas lietotāju apkalpošanas nodrošināšana 3. Conexus kapitālieguldījumu projektu plānošana un īstenošana, kas sniedz iespēju tirgū iesaistīties jauniem tirgus dalībniekiem 4. Conexus reģionālās sadarbības īstenošana ar mērķi nodrošināt pārvades sistēmas un krātuves pieejamību jauniem tirgus dalībniekiem
2. Latvijas energoapgādes aktīvu ilgtermiņīgais pārvaldības nodrošināšana	Enerģētikas ilgtspējas veicināšana un enerģētiskās atkarības mazināšana, novērtējot un sekmējot gāzes pārvades sistēmas attīstību ar mērķi veicināt dabasgāzei alternatīvu energoresursu, tostarp biometāna, ūdeņraža un citu gāzveida ķīmiskās enerģijas nesēju, ieviešanu pārvades sistēmā un krātuvē vai atsevišķās infrastruktūras attīstīšanu, kā arī integrējot oglekļa izmešu mazināšanas risinājumus.	1. Novērtēta iespēja gāzes pārvades sistēmā un krātuvē ievadīt dabasgāzei alternatīvus energoresursus vai attīstīt jaunu infrastruktūru ūdeņraža pārvadei 2. Novērtēts un ieviests risinājums dabasgāzes izmešu mazināšanai ekspluatācijas, uzturēšanas un remontdarbu veikšanas laikā
3. Latvijas energoapgādes aktīvu ilgtermiņīgais pārvaldības nodrošināšana un to integrācijas Eiropas Savienības iekšējā energoresursu tirgū sekmēšana	Gāzes, tostarp biometāna, ūdeņraža un citu gāzveida ķīmiskās enerģijas nesēju, tirgus likviditātes veicināšana, īstenojot reģionālā gāzes tirgus pilnīgu integrāciju, paplašināšanu un tirgus noteikumu harmonizēšanu	1. Aktīva reģionālā sadarbība, lai veicinātu Somijas pievienošanu Igaunijas-Latvijas balansēšanas zonai 2. Aktīva reģionālā sadarbība, lai veicinātu Lietuvas un secīgi Polijas gāzes pārvades ieejas-izejas zonas pievienošanu Somijas-Igaunijas-Latvijas vienotā ieejas tarifa zonai 3. Pārvades sistēmas lietošanas un balansēšanas noteikumu reģionāla harmonizēšana 4. Mērķētas un strukturētas informācijas nodrošināšana tirgus dalībniekiem ar mērķi veicināt turpmāku gāzes, tostarp biometāna, ūdeņraža un citu gāzveida ķīmiskās enerģijas nesēju, tirgus attīstību

Vērtējot mērķu izpildi, jāņem vērā, ka nepieciešamo Conexus Akcionāru sapulces un Padomes lēmumu pieņemšanai nepieciešama akcionāru un padomes locekļu vienošanās. Līdz ar to attiecīgie lēmumi var tikt pieņemti, ja akcionāru un padomes locekļu vidū ir vienota izpratne par pieņemamo lēmumu. Tāpat jāņem vērā, ka AST definētie mērķi noteikti ar augstu abstrakcijas līmeni un nedrīkst radīt negatīvu finansiālu ietekmi uz Conexus. To skaidrāka definēšana veicama, ietverot tos Conexus Vidējā termiņa darbības stratēģijā, ko apstiprina Conexus Padome, vienlaikus vērtējot arī mērķu izpildes potenciālo finansiālo ietekmi uz Conexus.

3. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES

Enerģētika ir viena no Eiropas Savienības kopējās stratēģiskās politikas jomām, līdz ar to Latvijai, veidojot savu nacionālo tiesisko ietvaru, ir jāņem vērā Eiropas Savienības regulējums.

2019. gadā līdz ar Regulas Nr. 2019/943 par elektroenerģijas iekšējo tirgu un Direktīvas Nr. 2019/944 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu apstiprināšanu noslēdzās darbs pie Tīrās enerģijas paketes.

Ar šiem tiesību aktiem tiek noteikti būtiskākie noteikumi, stratēģiskā virzība Eiropas Savienības elektroenerģijas nozares organizācijai un darbībai, jo īpaši noteikumi par pieprasījuma reakcijas, atjaunojamo energoresursu, enerģijas uzkrāšanas un energoefektivitātes veicināšanu, par atvērtu piekļuvi integrētam tirgum, par trešo pušu piekļuvi pārvades un sadales infrastruktūrai, kā arī noteikumi

augstas elektroenerģijas piegādes drošuma pakāpes un elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecības veicināšanai.

Papildus minētajam Sabiedrības kā pārvades sistēmas operatora darbību detalizēti regulē Eiropas elektroenerģijas tīkla kodeksi, kas ir Eiropas Savienības noteikumu kopums, ar ko nodrošina un pārvalda efektīvu un pārredzamu piekļuvi pārrobežu pārvades tīkliem, lai notiktu koordinēta un pietiekami tālredzīga plānošana un pārvades sistēmu attīstība Eiropas Savienībā, tostarp starpsavienojuma jaudu izveide, pienācīgi ņemot vērā vides aspektus.

Ievērojot iepriekš minēto, Sabiedrības stratēģiskā virzība ir vērsta uz Latvijas elektroenerģijas sistēmas sinhronizāciju ar kontinentālo Eiropu, integrāciju Eiropas elektroenerģijas un palīgpalpojumu tirgos.

3.1. INOVĀCIJAS UN PĒTNIECĪBA

Lai nodrošinātu Sabiedrības attīstību, izprotot inovāciju būtisko lomu veiksmīgas darbības nodrošināšanā, Sabiedrības pārstāvji aktīvi piedalās ENTSO-E Izpētes, attīstības un inovāciju komitejas darbā.

ENTSO-E Izpētes, attīstības un inovāciju komitejas ietvaros tiek veiktas aktivitātes, kas vērstas uz esošo elektroenerģijas sistēmu pārmaiņām, lai sasniegtu Eiropas Savienības izvirzītos mērķus.

AKTIVITĀTES TIEK FOKUSĒTAS SEŠOS VIRZIENOS

1. Modernizācija

2. Drošums un stabilitāte

3. Elastīgums

4. Ekonomiskums un efektivitāte

5. Digitalizācija

6. Zaļā transformācija

Inovācijas un pētniecība, integrējoties ES elektroenerģijas tirgū

Viens no būtiskākajiem Sabiedrības izaicinājumiem, stratēģiskajiem mērķiem ir Latvijas enerģētiskās drošības stiprināšana, sinhronizējoties ar kontinentālās Eiropas tīkliem un integrējoties ES elektroenerģijas tirgū.

Istenojot iepriekš minēto mērķi, Sabiedrība, sadarbībā ar Lietuvas un Igaunijas PSO veic šādus attīstības un pētniecības pasākumus:

- īslaicīgas stabilitātes izpēti ar pilnu dinamisko modeli (*Transient stability analysis study with full dynamic model*), iekļaujot pēdējos Baltijas valstu PSO staciju validācijas rezultātus, kā arī iekļaujot visas Eiropas dinamisko modeli;
- svārstību stabilitātes izpēti (*Oscillatory stability study*) ar pilnu dinamisko modeli;
- detalizētu Baltijas valstu izolētas darbības izpēti (*Island operation study of Baltic power systems*);
- frekvences stabilitātes novērtēšanas sistēmas izveidošanas un ierīkošanas izpēti (*Study of development and implementation of the frequency stability assessment system – FSAS*);
- izpēti par frekvences sistēmas kontroles tehnisko specifikāciju identificēšanu (*Study to identify the technical specification of Load frequency controller (LFC) implementation*).

Minētie Sabiedrības veiktie attīstības un pētniecības pasākumi izriet no 2019. gada 27. maijā starp Baltijas un Eiropas PSO noslēgtā Baltijas valstu elektroenerģijas sistēmu pievienošanas līguma, kurā tika identificēti tehniskie pasākumi, kas Baltijas PSO

jāveic līdz sinhronizācijas sākumam – 2025. gada 31. decembrim. Sabiedrība ir apstiprināta par vadošo Baltijas PSO minēto pasākumu īstenošanas procesā, un tā ir atbildīga par izpētes veikšanas procesa organizatorisko pusi.

Papildus iepriekš minētajiem pētījumiem, kas saistīti ar integrāciju ES iekšējā elektroenerģijas tirgū, AST piedalās trīs pētniecības un inovācijas projektos ar līdzfinansējumu atbalsta programmas “Apvārsnis 2020” ietvaros (skat. arī Stratēģijas 3.6. nodaļu):

- **EU-SysFlex projekts**, pilnā nosaukumā “Eiropas sistēma ar efektīvi koordinētu elastīguma izmantošanu lielāka AER īpatsvara integrēšanā”. EU-SysFlex projekta mērķis ir izstrādāt ceļa karti dažādu slodzes vadības un pieprasījuma reakcijas pakalpojumu iekļaušanai Eiropas elektroenerģijas tirgū. Piedaloties EU-SysFlex projektā, AST gūs iespēju izmantot projekta laikā izstrādātos nodevumus un veicināt uzņēmuma darbinieku zināšanu pilnveidošanu datu apmaiņas un elektroenerģijas elastības resursu (piemēram, pieprasījuma reakcijas) jautājumos.
- **INTERFACE projekts**, pilnā nosaukumā “PSO-SSO-galalietotāja sasaistei ar mērķi veicināt inovatīvus tīkla pakalpojumus efektīvai energosistēmai”. INTERFACE projekta virsmērķis ir izstrādāt vienotu Eiropas mēroga IT arhitektūru, kas savienos dažādas elektroenerģijas tirgus platformas, iesaistot visus dalībniekus elektroenerģijas piegādes ķēdē Eiropā, un nodrošinās pārvades un sadales sistēmas operatoru koordinētu sistēmas palīgpakalpojumu izmantošanu. Piedaloties INTERFACE projektā, AST gūs iespēju izmantot projekta laikā izstrādātos nodevumus, izmēģināt attīstīto risinājumu un veicināt uzņēmuma darbinieku zināšanu pilnveidošanu vienotu IT arhitektūras, datu apmaiņas un elektroenerģijas elastības resursu jautājumos.
- **OneNet projekts**, pilnā nosaukumā “PSO-SSO-galalietotāja sasaistei ar mērķi veicināt inovatīvus tīkla pakalpojumus efektīvai energosistēmai – Viens tīkls Eiropai”. OneNet projekta virsmērķis ir izstrādāt vienotu Eiropas mēroga IT arhitektūru, kas savienos dažādas elektroenerģijas tirgus platformas, iesaistot visus dalībniekus elektroenerģijas piegādes ķēdē Eiropā un veidojot savstarpēju darbību sinerģiju, kā arī nodrošinās pārvades un sadales sistēmas operatoru koordinētu sistēmas palīgpakalpojumu izmantošanu, tādējādi nodrošinot efektīvu kopējo elektroenerģijas vadību un atbalstot atjaunojamo energoresursu integrāciju un Eiropas elektrosistēmas

stabilitāti. Projektā tiek izmantota pieredze no citiem līdzīgiem “Apvārsnis 2020” projektiem (EU-SysFlex, INTERFACE, CoordiNet u. c.), tādējādi attīstot pilnveidotu risinājumu ar minimālo tehnoloģijas attīstības līmeni – 8. Piedaloties OneNet projektā, AST gūs iespēju izmantot projekta laikā izstrādātos nodevumus, izmēģināt attīstīto risinājumu un veicināt uzņēmuma darbinieku zināšanu pilnveidošanu vienotu IT arhitektūras, datu apmaiņas un elektroenerģijas elastības resursu jautājumos.

Inovācijas un pētniecība pārvades tīkla ekspluatācijā

Ievērojot sabiedrības stratēģisko virzību uz digitālo transformāciju, ieviešot inovatīvas tehnoloģijas, plānota **digitālās apakšstacijas** (pilotprojekts) izbūve.

Lai arī nav pieejams precīzs termina “digitālā apakšstacija” skaidrojums, vairums energokompāniju un elektroiekārtu ražotāju to saprot kā apakšstaciju, kurā iekārtas savā starpā apmainās ar informāciju pa datu, nevis kabeļu tīklu.

Realizējot digitālās apakšstacijas izbūvi, būtu iespējams samazināt iekārtu izbūves izdevumus un nākotnē samazināt iekārtas apkalpošanas izdevumus.

Lai uzlabotu darbu efektivitātes radītājus, Stratēģijas plānošanas periodā plānots sākt izpēti par:

- **bezpilota lidaparātu vai gaisa kuģu pielietošanas iespējām** pārvades tīkla inspicēšanā un avārijas darbu apsekošanā – potenciālais ieguvums ir apkalpojošā personāla efektivitātes paaugstināšana;
- **augsttemperatūras vadu pielietošanas iespējām** – potenciālais ieguvums ir pārvades gaisvadu līnijas pārbūves izmaksu samazinājums, elektroenerģijas zudumu samazinājums līnijā;
- **videi draudzīgāku augstsprieguma “zaļo” iekārtu pielietošanu apakšstacijās** – plānots veikt izpēti par “zaļo” iekārtu iespējamo pielietojamību, izbūvējot vai pārbūvējot apakšstacijas, potenciāli samazinot apakšstaciju iekārtu ietekmi uz vidi.

AST sadarbojas arī ar pētniecības institūcijām Latvijā, galvenokārt Rīgas Tehnisko universitāti (RTU) un Fizikālo enerģētikas institūtu. Katru gadu AST piedalās RTU Karjeras dienās, kā arī rīko Atvērto durvju dienas, lai ieinteresētu potenciālos darbiniekus strādāt AST.

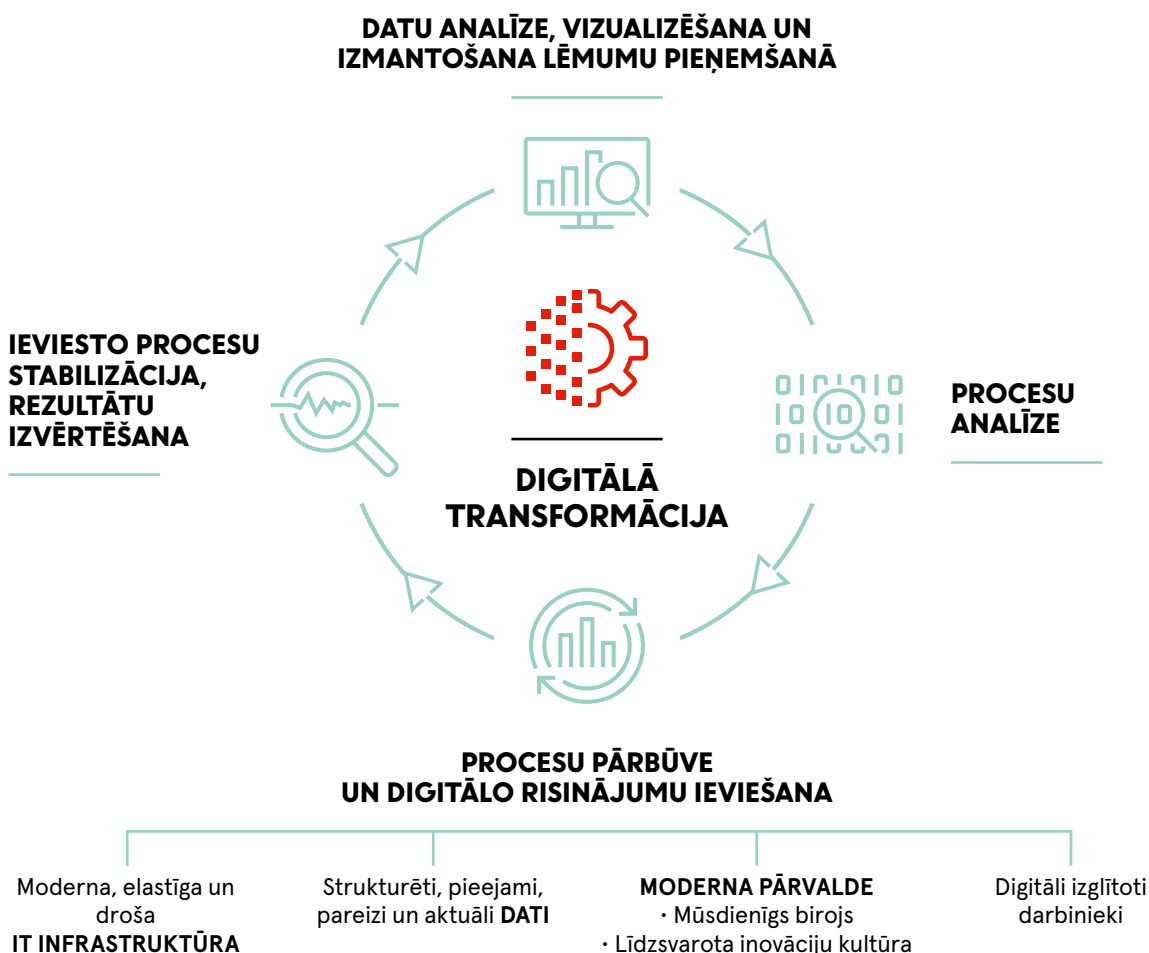
3.2. DIGITĀLĀ TRANSFORMĀCIJA

AST ar digitālo transformāciju saprot:

- 1) digitālo tehnoloģiju integrāciju visos biznesa virzienos un darbības procesos;
- 2) nevis esošo procesu "digitalizāciju", bet procesu pārbūvi, izmantojot digitālo tehnoloģiju iespējas;
- 3) kvalitatīvu datu uzkrāšanu, analizēšanu un izmantošanu ikdienas procesos un lēmumu pieņemšanā;
- 4) **UZŅĒMUMA IEKŠĒJĀS KULTŪRAS MAIŅU, PIEĻAUJOT EKSPERIMENTĒŠANU, INOVATĪVU RISINĀJUMU IEVIEŠANU, GATAVĪBU APSTRĪDĒT PĀRBAUDĪTAS METODES, GATAVĪBU PIEŅEMT NEVEIKSMES, VIENLAIKUS NEPIEĻAUJOT KOMPROMISUS PRET DROŠĪBU UN ENERGOAPGĀDES DROŠUMU.**
- 5) darbinieku digitālo prasmju un kompetenču pastāvīgu pilnveidošanu.

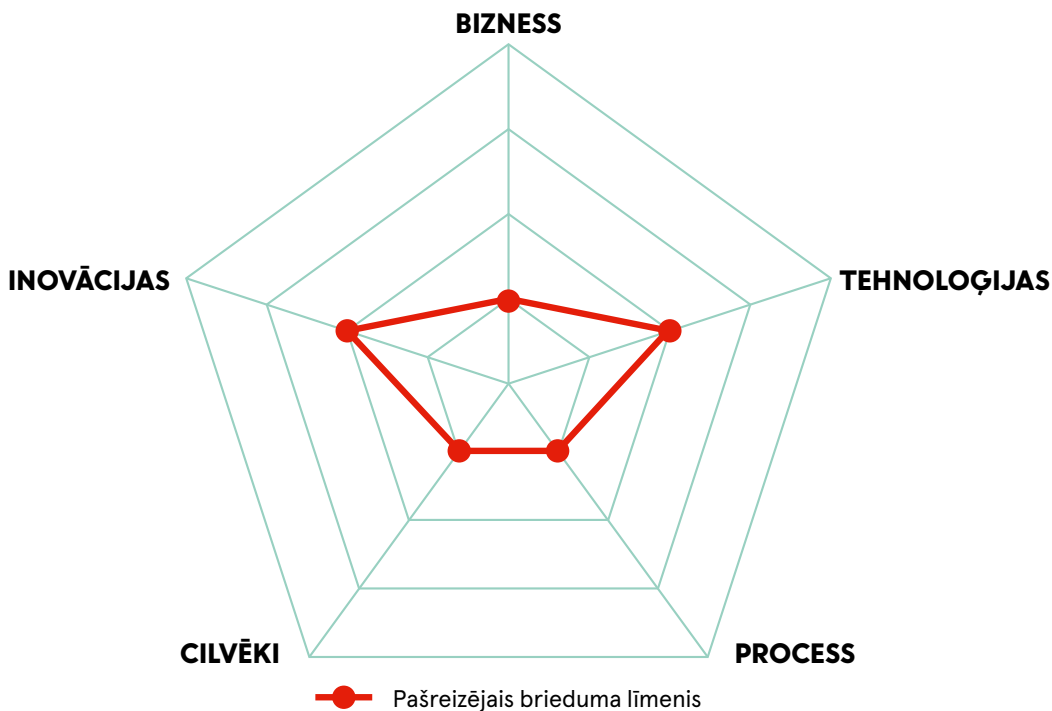
Moderna, elastīga un droša **IT infrastruktūra**, strukturēti, pieejami, pareizi un aktuāli **dati**, kā arī **moderna pārvalde**, kas balstās līdzsvarotā **inovāciju kultūrā**, un **digitāli izglītoti darbinieki** ir uzskatāmi par digitālās transformācijas stūrakmeņiem.

DIGITĀLĀS TRANSFORMĀCIJAS GALVENIE ELEMENTI

2021. gada sākumā Pricewaterhouse Coopers SIA veica AST digitālās transformācijas brieduma izvērtējumu, vērtējot 5 kategorijās (business, inovācijas, cilvēki, procesi, tehnoloģijas) un

katrā sniedzot brieduma vērtējumu 4 līmeņos: "sākumposms", "pārvaldīts", "optimizēts" un "transformēts". Izvērtējuma rezultāts ir atspoguļots šajā attēlā:

	SĀKUMPOSMS	PĀRVALDĪTS	OPTIMIZĒTS	TRANSFORMĒTS
BIZNESS	Digitālo spēju attīstībai nav galvenā nozīme organizācijas stratēģijā/mērķos	Zināma digitālā vīzija un stratēģija, organizācijas prioritātes/mērķi mainās	Digitālā vīzija tiek ieviesta, izmantojot liderību, procesus, komunikācija notiek visos līmeņos, stratēģija ir adaptīva un iteratīva.	Uzņēmumā notiek nepārtraukta pilnveidošanās. Pilnveidošanās tiek nodrošināta visos iesaistītajos līmeņos. Sinerģija starp mērķiem, procesiem un tehnoloģijām ir integrēta un darbojas autonomi.
INOVĀCIJAS	Jauni risinājumi tiek analizēti	Jauni risinājumi tiek ieviesti atsevišķos pamatdarbības virzienos	Jauni risinājumi tiek stratēģiski ieviesti, mainot esošos, tiek veicināta jaunu risinājumu ieviešana	
CILVĒKI	Ierobežotas zināšanas, nepilnīgas apmācības, sadarbības trūkums	Cilvēki ir ziņoši, pamatdarbības nodrošināšanai atbilstoša kapacitāte	Spēcīgas zināšanas, ar kurām dalās, inovatīva kultūra	
PROCESI	Procesi ir izveidoti un nodrošina pamatdarbību	Procesi ir adaptējami, regulāri tiek atjaunoti atkarībā no nepieciešamības	Procesi tiek pārveidoti un integrēti tehnoloģijās	
TEHNOĻIJAS	Tehnoloģijas tiek nodrošinātas un izmantotas	Tehnoloģijas tiek adaptētas regulāri, un izmaiņas ieviestas saskaņā ar prasībām	Tehnoloģijas nodrošina biznesu un procesus, ir viegli integrējamas digitālās transformācijas ietvaros	
	PAMATS	STARPPOSMS	PROGRESĪVS	DIGITĀLĀ EKSELENCE UN BRIEDUMS

Šīs stratēģijas periodā AST izvirza mērķi paaugstināt digitālās transformācijas brieduma līmeni vismaz līdz līmenim "pārvaldīts" visās kategorijās

Lai sasniegtu šo mērķi, AST ir izstrādāta Digitālās transformācijas stratēģija 2021.-2025. gadam, kas paredz šādas galvenās aktivitātes:

IT infrastruktūras jomā:

- AST IT infrastruktūras sadalīšana vienlaicīgam darbam no diviem datu centriem (primārā un sekundārā), tādējādi paaugstinot IT infrastruktūras drošumu;
- AST specializētā datu pārraides tīkla droša un kvalitatīva darbība;
- lokālo tīklu (LAN) un telefonijas tipveida risinājuma izstrāde un pakāpeniska ieviešana visos AST objektos.

Kiberdrošības jomā:

- kiberdrošības darbības centra izveide, nodrošinot AST IT infrastruktūras un informācijas resursu nepārtrauktu uzraudzību, tādējādi uzlabojot informācijas drošību, vienlaikus novēršot, atklājot, analizējot kiberdrošības incidentus un reaģējot uz tiem;
- informācijas drošības pārvaldības sistēmas pilnveidošana un sertifikācija atbilstoši ES un Latvijas likumdošanas prasībām;
- darbinieku kiberdrošības zināšanu nepārtraukta uzlabošana un monitorings.

Darbības procesu un informācijas sistēmu attīstības jomā:

- AST informācijas sistēmu attīstība atbilstoši AST Digitālās transformācijas ceļa kartēm;
- stratēģiski svarīgo darbības procesu un to atbalstam nepieciešamo informācijas sistēmu un tehnoloģisko platformu noteikšana, nodrošinot to attīstības uzraudzību un koordinēšanu Valdes līmenī;
- ar Baltijas valstu sinhronizāciju ar Eiropas elektropārvades tīkliem saistītie procesi un to atbalstam nepieciešamās IT sistēmas;
- ar balansa vadību, elektroenerģijas un palīgpakalpojumu tirgu attīstību un integrāciju Eiropas tirgos saistītie procesi un to atbalstam nepieciešamās IT sistēmas;
- atslēgumu plānošanas, īstermiņa resursu pietiekamības un tīkla modeļu datu sagatavošanas procesi un IT sistēmas, kā arī šo datu automātiska apmaiņa ar Eiropas platformām;

- tehniskās ekspluatācijas un tīkla attīstības pamatprocesi, ar tiem saistīto tehnoloģisko datu apstrādes procesi un to atbalstam nepieciešamās IT sistēmas un rīki;
- datu analīzes procesi un to atbalstam nepieciešamās IT sistēmas un rīki.

Digitālo tehnoloģiju attīstības jomā:

- digitālās apakštācijas pilotprojekta īstenošana;
- autotransformatoru un/vai transformatoru tehniskā stāvokļa monitoringa un diagnostikas sistēmu izpēte, uzstādīšana un iegūto datu apstrāde AST informācijas sistēmās.

Datu apstrādes un analīzes jomā:

- AST datu arhitektūras izveidošana un uzturēšana;
- tipveida procedūras izstrādāšana informācijas sistēmās esošo datu kvalitātes nodrošināšanai;
- datu analīzes platformas attīstības ceļa kartes izstrādāšana, pastāvīga atjaunošana un īstenošana.

Procesu digitalizācijas jomā:

- procesu efektivitātes uzlabojumu izvērtēšana, kādi būtu iegūstami, digitalizējot datus un atbilstoši pārveidojot darbības procesus;
- procesu efektivitātes uzlabojumu ceļa kartes izstrādāšana un īstenošana prioritārā secībā, identificējot konkrētus uzlabojamos procesus, piemērotāko metodoloģisko ietvaru un nepieciešamās digitālās tehnoloģijas.

Inovāciju kultūras un digitālo prasmju jomā:

- inovāciju procesu izstrādāšana un ieviešana ar mērķi veicināt visu darbinieku proaktīvu iesaisti procesu pārbūvē un inovatīvu metožu pielietošanā, nodrošināt ierosināto inovāciju sistemātisku izvērtēšanu un labāko inovatīvo ideju īstenošanu;
- AST darbinieku digitālo prasmju esošā līmeņa noteikšana un jaunu digitālo prasmju, ko ir nepieciešams attīstīt, identificēšana;
- digitālo prasmju un kompetenču attīstības plāna izstrādāšana un īstenošana.

3.3. ZAĻĀ TRANSFORMĀCIJA

AST PRIORITĀTE – ENERĢOSISTĒMAS ZAĻĀ TRANSFORMĀCIJA

Eiropas Zaļais kurss ietver bezprecedenta pārmaiņas enerģētikā un sabiedrībā, realizējot plašu atjaunojamo energoresursu, inovatīvu tehnoloģiju attīstību ar zemu ogļskābās gāzes emisiju daudzumu, tālāku elektrifikāciju ar jauna veida elektroenerģijas izmantošanu un dažādu enerģijas sistēmu (tostarp transports, apkure, gāze) integrāciju. **AST KOPĀ AR PĀRĒJIEM EIROPAS PĀRVADES SISTĒMU OPERATORIEM ATBALSTA EIROPAS KOMISIJAS STRATĒGIJU SASNIEGT KLIMATA NEITRĀLU, IZTURĪGU UN INOVATĪVU ENERĢOSISTĒMU.** AST ir gatavs veikt savu ieguldījumu, lai nodrošinātu energosistēmas zaļo transformāciju.

Latvijas Nacionālajā enerģētikas un klimata plānā 2021.–2030. gadam ir nostiprināts mērķis līdz 2030. gadam sasniegt atjaunojamo energoresursu īpatsvaru elektroenerģijas ražošanā vairāk nekā 60%, kā arī ir nostiprināts uzdevums periodā līdz 2030. gadam īstenot liela atkrastes vēja parka starpvalstu būvniecības projektu.

IGAUNIJAS-LATVIJAS ATKRASTES VĒJA PARKA “ELWIND” ATTĪSTĪBA

2020. gada 18. septembrī Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija un Igaunijas Republikas Ekonomikas un komunikācijas ministrija parakstīja savstarpējo saprašanas memorandu (MoU – Memorandum of Understanding) par kopīgo atkrastes vēja parku attīstību un izbūvi, kas t.sk. paredz arī jūras elektropārvades tīkla attīstības variantus atkrastes vēja parku pieslēgšanai pie sauszemes elektropārvades tīkla Latvijā un Igaunijā. Pēc abu valstu Ministriju redzējuma, projektu ir paredzēts realizēt, kā hibrīda veida projektu, t.i. izbūvējot papildus starpsavienojumu starp Igauniju un Latviju, pieslēdzot pie tā vēja parkus. Kā arī pēc abu valstu Ministriju redzējuma PSO būs atbildīgi par elektropārvades tīkla attīstību un modernizāciju. Līdz ar to AS “Augstsprieguma tīkls” savas kompetences un plānotās darbības ietvaros, tiek paredzēts kā viens no projekta “ELWIND” pārvaldības modeļa partneriem, kas būs atbildīgs par atkrastes un sauszemes elektropārvades tīkla attīstību un ekspluatāciju.

AST attīstības projekti pārvades tīkla infrastruktūras, sistēm vadības un tirgus attīstības jomās ir vērsti uz energosistēmas spēju integrēt energosistēmā liela apjoma atjaunojamās enerģijas avotus, kā arī elektrifikācijas veicināšanu.

Investīcijas pārvades sistēmas attīstībā ir ES Zaļā kursa stratēģijas mugurkauls. Pārvades sistēmas operatori ir iesaistīti bezprecedenta energosistēmas transformācijā. Vide, kurā pārvades

sistēmas operatori vada energosistēmu, kļūs arvien complicētāka, digitalizētāka, decentralizētāka un nepastāvīgāka. Lai energosistēmā varētu integrēt liela apjoma atjaunojamās energoresursus, kā arī lai nodrošinātu pietiekamu energosistēmas elastību un starpvalstu tirdzniecības kapacitāti, pārvades sistēmas operatoriem ir jāturpina investēt pārvades tīkla attīstībā gan jaunās ģenerācijas tīkla pieslēgumu jomā, gan starpsavienojumu attīstībā.

Pieaug sistēmas operatoru savstarpējās koordinācijas nozīme. Nākotnē gaidāmi liela apjoma atjaunojamās enerģijas ražotāju pieslēgumi gan pie pārvades tīkla, gan pie sadales tīkliem. Notiekošais vienā energosistēmā arvien vairāk ietekmē energosistēmas citās kaimiņvalstīs. Tāpat pieaug sadales tīklā pieslēgtās ģenerācijas apjoms, kā arī citi jauna veida elastības avoti, tostarp enerģijas uzkrājošās iekārtas un aktīvie patērētāji. Sadales tīklam pieslēgtie ģenerācijas un elastības avoti ne tikai ietekmē plūsmas un enerģijas balansu pārvades sistēmā, bet arī ir nozīmīgi elastības resursi, kas var tikt izmantoti energosistēmas balansēšanā un plūsmu vadībā. Lai nodrošinātu energosistēmas stabilu un drošu darbību apstākļos ar svārstīgākām un grūtāk prognozējamām elektroenerģijas plūsmām gan pārvades tīklā, gan starp sadales un pārvades tīkliem, nepieciešams paaugstināt gan PSO-PSO, gan PSO-SSO savstarpējo koordināciju. Tāpēc AST vidējā termiņa darbības stratēģija paredz būtiski uzlabot sistēmas operatoru savstarpējo sadarbību un koordināciju, realizējot tādu projektus kā Baltijas reģionālā drošuma koordinatora izveide, vienotā Eiropas tīkla modeļa ieviešana, PSO – SSO sadarbības IT platformu ieviešana.

Tirgus jāpielāgo jaunai fiziskai realitātei. Liela apjoma atjaunojamās enerģijas integrēšana energosistēmā saistīta ar lielākām elektroenerģijas plūsmu un balansu svārstībām un nepastāvību un līdz ar to nepieciešamību pēc lielākas energosistēmas elastības un balansēšanas iespējām. Tāpēc AST vidējā termiņa stratēģija paredz elektroenerģijas tirgus pilnveides un integrācijas projektus, kas nodrošinās turpmāku un ciešāku Latvijas integrāciju vienotajā Eiropas elektroenerģijas un Eiropas rezervju tirgū, kā arī nodrošinās elastīgākas tirdzniecības iespējas tuvāk reālam laikam, lai tirgus dalībniekiem ir iespēja precīzāk pārvaldīt savu enerģijas balansu. Cita starpā AST vidējā termiņa stratēģija paredz balansēšanas enerģijas un rezervju kapacitātes tirgu attīstību un integrāciju Eiropas tirgū, kas nodrošinās pārvades sistēmas operatoriem uz tirgus principiem balstītu piekļuvi energosistēmā pieejamiem balansēšanas resursiem, savukārt tirgus dalībniekiem nodrošinās iespēju gūt ekonomisku labumu no elastības komercializēšanas.

3.4. ELEKTROENERĢIJAS UN JAUDAS PIEPRASĪJUMA PROGNOZE

Atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma 13. pantam AST kā pārvades sistēmas operators ir atbildīgs par elektroenerģijas sistēmas balansēšanu, elektroenerģijas ražošanas un starpvalstu savienojumu jaudu rezervēšanu un enerģijas plūsmu vadību, ņemot vērā elektroenerģijas apmaiņu ar citām savienotām pārvades sistēmām, nodrošinot pienācīgu pārvades tīkla jaudu un stabilu sistēmas darbību.

Ievērojot iepriekš minēto, lai nodrošinātu AST stratēģisko mērķu izpildi, būtiski novērtēt pārvades sistēmas elektroenerģijas un jaudas pieprasījuma izmaiņu tendences, to ietekmi uz AST stratēģisko mērķu izpildi.

Atbilstoši 2006. gada 25. aprīļa MK noteikumiem Nr. 322 "Noteikumi par pārvades sistēmas operatora ikgadējo novērtējuma ziņojumu", AST katru gadu izstrādā Pārvades sistēmas operatora ikgadējo novērtējuma ziņojumu (turpmāk arī – **PSO ziņojums**), kurā sniedz informāciju par elektroenerģijas un jaudas pieprasījumu iepriekšējā gadā, kā arī izstrādā jaudas pietiekamības prognozi Latvijā turpmākajiem desmit gadiem.

Lai izvērtētu turpmākās elektroenerģijas patēriņa un jaudas pietiekamības tendences, ir izstrādāts un ar AST Valdes 2020. gada 30. septembra lēmumu apstiprināts PSO ziņojums par laika periodu no 2020. līdz 2030. gadam, ievērojot trīs iespējamās ģenerācijas un patēriņa attīstības scenārijus – bāzes, konservatīvo un optimistisko. Detalizēti ar PSO ziņojumu var iepazīties vietnē www.ast.lv.

Atbilstoši PSO ziņojumā ietvertajiem būtiskākajiem secinājumiem turpmākajā desmitgadē sagaidāms ģenerējošo jaudu deficīts gan Latvijā, gan Baltijā kopumā. Baltijā tiks slēgtas ap 2300 MW jeb gandrīz puse no lielo termoelektrostaciju ģenerācijas jaudām.

Samazināsies lielo, konvencionālo ģenerējošo jaudu īpatsvars, bet palielināsies mazās, decentralizētās ģenerācijas un aktīvo patērētāju loma.

Tādējādi elektroenerģijas pieprasījuma segšanā pieaugoša loma būs starpsavienojumiem, pārvades tīkla pastiprināšanai un Baltijas elektroenerģijas sistēmas ciešākai integrācijai Eiropas elektroenerģijas tirgū.

Atbilstoši izstrādātajam pārvades sistēmas attīstības plānam (skat. arī Stratēģijas 3.4. nodaļu) izvirzīto stratēģisko mērķu ietvaros plānots nodrošināt starpsavienojumu attīstību, vienlaikus pastiprinot iekšējo tīklu.

Tāpat, ievērojot prognozējamo ģenerācijas jaudu samazināšanos, Latvijā un Baltijā ir nepieciešams veicināt elektroenerģijas pieprasījuma elastību, lai elektroenerģijas sistēmā nodrošinātu balansēšanas resursus nepārtraukta elektroenerģijas pieprasījumam un piegādes līdzsvara nodrošināšanai.

Atbilstoši tam Sabiedrība ir izvirzījusi stratēģisko mērķi Latvijas integrācijai Eiropas elektroenerģijas palīgpakalpojumu tirgos (skat. arī Stratēģijas 2.1. nodaļu), iesaistījusies trīs pētniecības un inovācijas projektos ar līdzfinansējumu atbalsta programmas "Apvārsnis 2020" ietvaros (skat. arī Stratēģijas 3.1. nodaļu).

Ievērojot prognozējamo mazās, decentralizētās ģenerācijas attīstību, AS "Sadales tīkls" Latvijā izstrādā un ievieš nacionālu elektroenerģijas datu apmaiņas platformu, kurā aktīvi piedalīsies AST, lai veicinātu elektroenerģijas sistēmas digitalizāciju un nodrošinātu decentralizētās ģenerācijas un aktīvo patērētāju iesaisti elektroenerģijas sistēmas balansēšanā un rezervju nodrošināšanā.

3.5. PĀRVADES SISTĒMAS ATJAUNOŠANA UN ATTĪSTĪBA

Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likumu AST ir atbildīgs par pārvades sistēmas attīstību ilgtermiņā un izstrādā Attīstības plānu 10 gadu periodam, kuru apstiprina un kura izpildi uzrauga SPRK.

Lemjot par veicamajiem pasākumiem un tehniskajiem risinājumiem, AST katru plānā ietveramo kapitālieguldījumu izvērtē atbilstoši Latvijas 330/110 kV pārvades sistēmas objektu atjaunošanas un pārbūves izvērtēšanas kritērijiem, ņemot vērā arī Elektroenerģijas pārvades sistēmas tehniskās politikas nosacījumus.

Novērtējot nepieciešamo kapitālieguldījumu apjomu, sadalījumu un nepieciešamību elektroenerģijas sistēmas objektos, AST ņem vērā šādus apstākļus:

- lietotāju elektroapgādes drošumu;
- iekārtu novecošanos, izvērtējot to tehniskajos normatīvos garantēto darba resursu;
- elektropārvades tīkla stratēģisko attīstību;
- pārvades sistēmas spēju nodrošināt pieprasītās elektroenerģijas apjomu un jaudas plūsmas.

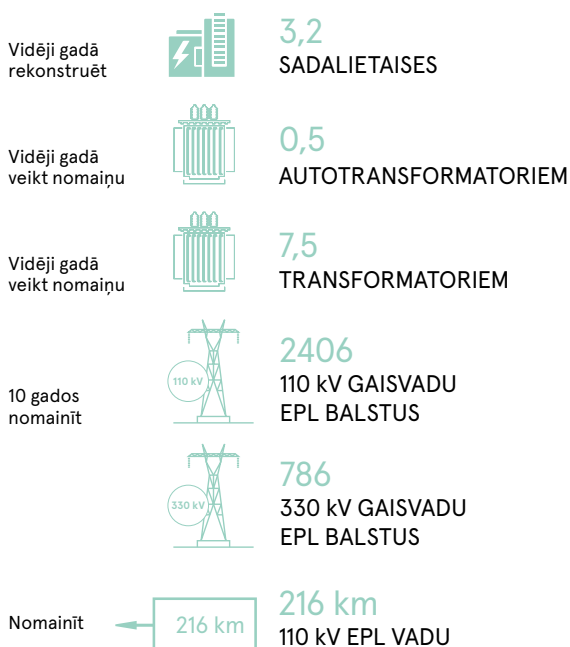
Nepieciešamie ieguldījumi tiek plānoti, ievērojot drošuma un projekta izmaksu efektivitātes principu atbilstību.

Iekārtu atjaunošana tiek plānota tādā apmērā, lai ilgtermiņā pārvades sistēmas elementi nepārsniegtu kritisko vecumu.

PĀRVADES IEKĀRTU KRITISKĀS VECUMA ROBEŽAS

Iekārtas nosaukums	Kritiskā vecuma robeža gados	Prognozējamais atjaunošanas vai nomaiņas vecuma periods
330 kV un 110 kV sadalietais	50	40-50
330 kV autotransformatori	60	50-60
110 kV transformatori	50	40-50
Metāla balsti	90	80-90
Dzelzsbetona balsti	60	50-60
Vadi	80	70-80
Zibens aizsardzības trose	50	40-50, kopīgi ar ITT
RAA un DVS	25	20-25

Lai netiktu pārsniegtas šīs kritiskās vecuma robežas, nepieciešams:

Apstiprinātais Attīstības plāns nosaka pārvades sistēmas attīstību un nepieciešamos finanšu ieguldījumus pārvades infrastruktūrā turpmākajiem 10 gadiem, paredzot elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstībā ieguldīt **405 milj. EUR**.

Lai nodrošinātu iespējami mazāku plānoto kapitālieguldījumu ietekmi uz elektroenerģijas pārvades tarifiem, Sabiedrība ir piesaistījusi ES līdzfinansējumu Attīstības plānā iekļautajiem Eiropas kopējo interešu projektiem, tostarp:

- Igaunijas – Latvijas trešais 330 kV starpsavienojums – piesaistīts ES līdzfinansējums līdz **65%** no attiecināmajām izmaksām jeb **51 milj. EUR**;
- projekts “Baltijas valstu elektroenerģijas pārvades sistēmas sinhronizācija ar Eiropas tīklu, 1. fāze” – piesaistīts ES līdzfinansējums **75%** no attiecināmajām izmaksām jeb **58 milj. EUR**. Minētā projekta ietvaros plānots realizēt elektropārvades tīkla projektus “Tartu (EE) – Valmiera (LV) starpsavienojuma caurlaides spējas palielināšana” un “Tsirgulina (EE) – Valmiera (LV) starpsavienojuma caurlaides spējas palielināšana”, kā arī “Sistēmas sinhronizācijas un inerces iekārtu iegāde un uzstādīšana”;
- projekts “Baltijas valstu elektroenerģijas pārvades sistēmas sinhronizācija ar Eiropas tīklu, 2. fāze” – 2020. gada 2. fāzes steidzamajiem projektiem ir piesaistīts ES līdzfinansējums **75%** no attiecināmajām izmaksām jeb **55 milj. EUR**. 2021. gadā plānots iesniegt ES līdzfinansējumu atlikušajai projekta daļai 75% apmērā jeb 20 milj. EUR. Minētā projekta ietvaros plānots realizēt elektropārvades tīkla projektu “Sistēmas sinhronizācijas un inerces iekārtu iegāde un uzstādīšana”.

Elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības plāns

Sabiedrība ir izstrādājusi un 2020. gada 26. jūnijā iesniegusi izskatīšanai SPRK elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības plānu 2021.–2030. gadam (turpmāk arī – **Attīstības plāns**), kas apstiprināts SPRK Padomes 2020. gada 21. oktobra sēdē. Detalizēti ar apstiprināto Attīstības plānu iespējams iepazīties vietnē www.ast.lv.

Attīstības plāns izstrādāts, ievērojot Sabiedrības stratēģisko mērķi – Latvijas enerģētiskās drošības stiprināšana, sinhronizējot Latvijas elektroenerģijas pārvades tīklu ar kontinentālās Eiropas tīklu, ievērojot drošuma un izmaksu efektivitātes principu atbilstību.

2021. gada aprīlī AST iesniedza Ekonomikas Ministrijai projektu sarakstu līdzfinansējuma

saņemšanai no Eiropas Komisijas izveidotā Attīstības un Noturības mehānisma. Projekti, kas ir iesniegti no AST puses nodrošinās IT infrastruktūras kiberdrošību un aizsardzību no potenciāliem ārējiem draudiem un uzbrukumiem, sagatavos IT bāzes un pārvades infrastruktūru lielākām AER ražotāju skaita pieslēgumam pie elektropārvades tīkla, t.sk. pārvades sistēmas operatora energosistēmas drošuma un elastības paaugstināšanai ar integrētās balansa vadības un tīkla modeļu pārvaldības informācijas sistēmu izstrādes un ieviešanas pārvades sistēmā. Papildus šiem projektiem ir paredzēti arī galvenā dispečeru

centra un datu centra izbūve, ieskaitot datu savienojuma un IT infrastruktūras risinājuma izveidošanu, kas nodrošinās drošu elektroenerģijas sistēmas ekspluatāciju gaidāmā Baltijas un Latvijas elektroenerģijas sistēmu sinhronizācijas režīmā ar kontinentālo Eiropu. 2021. gada beigās sāksies darbs ar Ministrijām atbilstoši līdzfinansējuma piesaistīšanas procedūram. Līdzfinansējums jāsaņem un projekti jārealizē līdz 2026. gadam

Papildus iepriekš minētajam, lai iespējami mazinātu negatīvo ietekmi uz pārvades tarifiem, Sabiedrība kapitālieguldījumu finansēšanai novirza uzkrātos pārslodzes maksas ieņēmumus.

AS "AUGSTSPRIEGUMA TĪKLS" KAPITĀLIEGULDĪJUMU FINANSĒŠANAI NOVIRZĪTIE UZKRĀTIE PĀRSLODZES MAKSAS IEŅĒMUMI

	Kurzemes loks	Rīgas TEC-2 – Rīgas HES	Igaunijas – Latvijas starpsavienojums	Sinhronizācija, 1. fāze			Sinhronizācija, 2. fāze
				Tartu (EE) – Valmiera (LV)	Tsirgulina (EE) – Valmiera (LV)	Sistēmas sinhronizācijas un inerces iekārtas	
Plānotais realizēšanas gads	2019	2020	2021	2023	2024	2025	2025
10 GAP prognozētās kopējās izmaksas, tai skaitā:	128 MEUR	15 MEUR	83 MEUR	23 MEUR	22 MEUR	32 MEUR	100 MEUR
ES līdzfinansējums	55 MEUR	7 MEUR	51 MEUR	17 MEUR	17 MEUR	24 MEUR	75 MEUR
Pārslodzes maksas ieņēmumi	11 MEUR	7 MEUR	31 MEUR	6 MEUR	5 MEUR	7 MEUR	25 MEUR
Kopējais garums	214,3 km	13 km	180 km	49 km	49 km		

Lai apturētu Latvijas elektroenerģijas pārvades tīkla un apakštaciju novecošanās tendences, tādējādi nodrošinot pārvades sistēmas stabilu darbību, tai pieslēgto lietotāju nepārtrauktu elektroapgādi ar elektroenerģiju pieprasītā apjomā, AST paredz 110 kV apakštaciju un sadales punktu, 110 kV elektropārvades līniju pārbūvi, kā arī 110 kV transformatoru nomaiņu un citus projektus, kas vērsti uz pārvades sistēmas darbības uzturēšanu.

No kopējiem ieguldījumiem pārvades sistēmā šajos projektos laikposmā no 2021. līdz 2030. gadam plānots ieguldīt **228,5 milj. EUR**. Finanšu ieguldījumi tiek plānoti tā, lai ilgtermiņā novērstu pārvades iekārtu novecošanos, tas ir, lai iekārtu, kuras vecākas par kritisko vecumu, skaits nepalielinātos un lai

ilgtermiņā neviena iekārta nepārsniegtu savu kritisko vecumu.

Sabiedrība izstrādājusi un 2021. gada 28. jūnijā iesniegusi izskatīšanai SPRK elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības plānu 2022.-2031. gadam. Detalizēti ar iesniegto plānu var iepazīties https://www.ast.lv/sites/default/files/AST_Attistibas_plans_2022-2031.pdf

Nākotnes būtiskie projekti izvērtēšanas stadijā

1. LATVIJAS–ZVIEDRIJAS STARPSAVIENOJUMS

Projekts ir plānots kā hibrīda projekts starp 330 kV apakšstaciju "Ventspils" Latvijā un elektropārvades apakšstaciju Gotlandes salā Zviedrijā. Hibrīda

projekts paredz atkrastes vēja parku iespējamo pieslēgumu pie starpsavienojuma, jo Baltijas jūrā ir paredzēta vēja parku attīstība. Starpsavienojuma izbūve paredzēta HVDC izpildījumā ar spriegumu 320 kV un caurlaides spēju 500–700 MW.

Projekts ir izvērtēšanas stadijā (under consideration) katrā no iesaistītajām valstīm, t. i., Latvijā un Zviedrijā.

3.6. BALTIJAS VALSTU SINHRONIZĀCIJA AR EIROPAS ELEKTROPĀRVADES TĪKLIEM

Ievērojot Baltijas valstu premjerministru kopīgo 2007. gada 11. jūnija komunikē, 2015. gada 14. janvārī panākta Baltijas valstu ministru vienošanās par Baltijas valstu sinhronizācijas projekta ar kontinentālo Eiropu turpmāko virzību un attīstību, parakstot deklarāciju par Baltijas valstu enerģijas piegāžu drošumu.

2015. gada 8. jūnijā starp Eiropas Komisiju un Baltijas jūras reģiona valstīm tika parakstīts nodomu protokols par pastiprinātu Baltijas enerģētikas tirgus starpsavienojumu plānu (BEMIP), kurā tika atzīts, ka Baltijas valstu elektroenerģijas tīklu sinhronizācija ar kontinentālās Eiropas tīkliem ir nepieciešama, lai veicinātu pilnīgi funkcionējoša un savstarpēji saistīta iekšējā enerģijas tirgus izveidošanos un energoapgādes drošuma palielināšanos Baltijas valstu elektroenerģijas nozarē.

2018. gada 14. septembrī Eiropas Komisija BEMIP augstākās grupas vadītāju sanāksmē atbalstīja Baltijas valstu sinhronizāciju politiskā līmenī un rekomendēja veikt turpmākos tehniskos soļus Baltijas valstu sinhronizācijas sākšanai ar kontinentālo Eiropu.

Par sinhronizācijas variantu ir izvēlēts variants starp Lietuvu un Poliju, izmantojot divķēžu maiņstrāvas starpsavienojumu Alytus–Elk un izbūvējot papildu līdzstrāvas starpsavienojumu starp Poliju un Lietuvu. Papildus tam inerces nodrošināšanas pasākumiem būs nepieciešams Baltijas valstīs uzstādīt sinhronos kompensatorus un nepieciešamības gadījumā uzstādīt jaudas enerģijas uzkrāšanas baterijas, ar ko turpmāk nodrošināt frekvences regulēšanu.

2020. gada 30. martā Baltijas valstu PSO saņēma uzdevumu no Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) visu Baltijas regulatīvo iestāžu vārdā veikt kopīgu elektroenerģijas balansēšanas jaudas rezervju tirgus izpēti (turpmāk – Tirgus izpēte). Tirgus izpētes atskaiti AST iesniedza Regulatoram ar 2021. gada 22. jūnijā un no tā izriet, ka ne Latvijā, ne Baltijā kopumā ar esošajiem jaudu resursiem nebūs iespējams nodrošināt automātiskās frekvences atjaunošanas rezerves (turpmāk – aFRR) un manuālās frekvences atjaunošanas rezerves (turpmāk – mFRR).

Ievērojot iepriekš minēto pastāv ievērojams risks, ka līdz 2025. gadam nebūs iespējams nodrošināt nepieciešamās frekvences noturēšanas rezerves (turpmāk – FCR) un aFRR rezerves un tādēļ nespēs izpildīt Līguma par Baltijas valstu elektroenerģijas sistēmas sagaidāmās pievienošanas Kontinentālās Eiropas elektroenerģijas sistēmai nosacījumiem.

Attiecībā uz izmaksām secināms, ka FCR, mFRR un daļēja aFRR rezervju nodrošināšanas izmaksas AST būtu no 35,9 līdz 56,1 miljoniem eiro gadā. Aplēšot sagaidāmo ietekmi uz pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu, secināms, ka gadījumā, ja jaudas rezervju nodrošināšanai nebūs pieejami elektroenerģijas tirgus dalībnieku jaunie projekti (tie netiks īstenoti), ietekme uz tarifu vērtējama 51% līdz 80% apmērā.

Regulators 2021. gada 27. augusta vēstulē Nr. 1-2.40/2435 norādīja, ka, ņemot vērā tirgus izpētes rezultātus, Regulators apstiprina, ka esošajā situācijā ir pietiekams pamats tam, lai varētu atļaut AST iegādāties elektroenerģijas uzkrātuves (BESS), turēt tās īpašumā, attīstīt un ekspluatēt.

Tā kā Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 5. jūnija Direktīvas (ES) 2019/944 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (turpmāk – Direktīva) normas nav transponētas Latvijas normatīvajos aktos, tad 2021. gada 24. septembrī Ministru kabinets nolēma piešķirt atļauju AST FCR un aFRR nodrošināšanai iegādāties, uzstādīt un ekspluatēt elektroenerģijas uzkrātuves ar rezervju uzturēšanai un aktivizēšanai lietderīgi izmantojamo, tas ir, faktiski pieejamo kopējo jaudu 80 MW/160 MWh apmērā. Vērtējot ietekmi uz pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu, secināms, ka ietekme uz tarifu ar BESS iegādi un atkarībā no pieejamiem elektroenerģijas ražošanas jaudas resursiem sagaidāma ievērojami mazāka, proti, ja tiks iegādāta BESS ar lietderīgi izmantojamo, t.i. faktiski izmantojamo, jaudu 80MW/160 MWh apmērā, ietekme uz tarifu vērtējama 15% līdz 36% apmērā (procentu svārstīgums atkarīgs no tirgus dalībnieku jauno projektu īstenošanas un Tirgus testa ietvaros identificētā cenu scenārija).

2019. gada 22. maijā AST parakstīja Baltijas valstu elektroenerģijas sistēmu pievienošanas līgumu kontinentālās Eiropas elektroenerģijas sistēmai (*Agreement on the conditions of the future interconnection of power system of Baltic States and power system of continental Europe*).

Noslēgtā pievienošanas līguma kontinentālās Eiropas elektroenerģijas sistēmai pielikumos ir noteiktas tehniskās prasības, kas Baltijas valstu PSO jāizpilda līdz sinhronizācijas procesa sākšanai un pēc tās. Šīs prasības saistītas gan ar iestatījumu izmaiņām pārvades sistēmā, gan ieguldījumiem infrastruktūras attīstībā, gan PSO pienākumiem noteiktā apjomā uzturēt frekvences noturēšanas, frekvences atjaunošanas rezerves, kā arī nodrošināt sistēmas inerci.

2020. gada martā Baltijas valstu PSO apstiprināja sinhronizācijas programmu un sāka darbu pie sinhronizācijas programmas īstenošanas atbilstoši pievienošanas līguma prasībām. Ir izveidotas 9 darba grupas un nominēti atbildīgie cilvēki no katra PSO ar atbildības sfēru sadalīšanu.

Pievienošanas līgumā noteiktās izpētes veikšanai Baltijas valstu PSO sinhronizācijas projekta ietvaros plāno veikt dinamiskās stabilitātes izpēti (kopā 5) ar pilnu dinamisko modeli. Izpēti pēc ENTSO-E rekomendācijas plānots veikt ar Eiropas PSO konsorcijs līdzdalību. 2021. gada pirmajā ceturksnī AST, kas pēc Baltijas valstu PSO noslēgtā sadarbības līguma nominēts par vadošo PSO, plāno izsludināt iepirkumu un pēc tam noslēgt līgumu starp Baltijas PSO un Eiropas PSO konsorcijs. Izpēti plānots veikt 12-18 mēnešu laikā no līguma noslēgšanas brīža, un, balstoties uz veiktās izpētes rezultātiem, Baltijas PSO tiks sniegtas rekomendācijas un identificēti pasākumi elektroenerģijas sistēmas vadības un pretavārijas automātikām, kā arī citām vadības sistēmām, kas Baltijas valstu PSO jāīsteno līdz sinhronizācijas sākumam.

BALTIJAS VALSTU SINHRONIZĀCIJA AR KONTINENTĀLO EIROPU IR PAREDZĒTA LĪDZ 2025. GADAM.

3.7. SISTĒMAS VADĪBA UN ELEKTROENERĢIJAS TIRGUS ATTĪSTĪBA

Īstenojot Eiropas Savienības politiku attiecībā uz vienu elektroenerģijas tirgu un atbilstošu Sabiedrības izvirzīto stratēģisko mērķi nodrošināt Latvijas integrāciju Eiropas elektroenerģijas un palīgpakalpojumu tirgos (skat. arī Stratēģijas 2.2. nodaļu), AST aktīvi darbojas Eiropas Savienības iekšējā elektroenerģijas tirgus integrācijas aktivitātēs, kas tiek veiktas gan Eiropas Savienībā, gan Baltijas valstu reģionā.

Būtiskākās aktivitātes un projekti, kuros ir iesaistīta AST.

Sistēmas vadības attīstība

BALTIJAS SLODZES FREKVENCES KONTROLES BLOKA IZVEIDOŠANA UN LĪGUMA NOSLĒGŠANA

Projekta mērķis ir izveidot kopīgu Baltijas valstu slodzes frekvences kontroles bloku, lai noteiktu vienotus principus sistēmas vadībā, balansēšanas rezervju nepieciešamā apjoma noteikšanā un vienotas prasības balansēšanas jaudas rezervju piegādātājiem. Projekta realizācija paredzēta līdz 2024. gada beigām.

PLĀNOŠANAS DATU SASKAŅOŠANAS UN PIELĀGOŠANAS KONTINENTĀLĀS EIROPAS PRASĪBĀM PROJEKTS

Projekta mērķis ir noteikt kopīgas Baltijas valstu PSO procedūras atbilstoši plānošanas politikai, lai

panāktu nepieciešamo metodiku ieviešanu, tostarp pārrobežu caurlaides spēju aprēķināšanas metodiku izstrādi un ieviešanu. Izstrādāt datu apmaiņas procedūru izmaiņas un izveidot jaunus procesus vietējās sistēmās atbilstoši ES regulējumam. Projekta realizācija plānota periodā no 2020. līdz 2024. gadam.

UZSKAITES UN NORĒĶINU PROCESU SAKĀRTOŠANAS UN IEVIEŠANAS ATBILSTOŠI KONTINENTĀLĀS EIROPAS PRASĪBĀM PROJEKTS

Projekta mērķis ir īstenot kopējus kontinentālās Eiropas norēķinu noteikumus paredzētajai un neparedzētajai apmaiņai starp sinhroni savienotajiem PSO saskaņā ar EBGL 51. panta 1. punktu un 50. panta 3. punktu, tiklīdz šo dokumentu izstrādās kontinentālās Eiropas PSO un apstiprinās attiecīgās regulatīvās iestādes. Nodrošināt visu pārējo attiecīgo PSO-PSO, LFC zonas un Eiropas mēroga līgumu atbilstību kontinentālās Eiropas uzskaites un norēķinu procesu prasībām. Projekta realizācija plānota periodā no 2020. līdz 2024. gadam.

DATU APMAIŅAS PROCESU SAKĀRTOŠANAS UN IEVIEŠANAS ATBILSTOŠI KONTINENTĀLĀS EIROPAS PRASĪBĀM PROJEKTS

Noteikt prasības datu apmaiņai atbilstoši galvenajām organizatoriskajām prasībām, lomām un atbildībai (KORRR), kas izteikta kopējā priekšlikumā, kuru izstrādājuši visi Eiropas Savienības PSO un kuru apstiprinājušas Eiropas regulatīvās iestādes. Projekta realizācija plānota periodā no 2022. līdz 2024. gadam.

SISTĒMAS ĀRKĀRTAS UN ATJAUNOŠANAS PROCEDŪRU PIELĀGOŠANA ATBILSTOŠI KONTINENTĀLĀS EIROPAS PRASĪBĀM

Projekta mērķis ir sakārtot sistēmas darbības ārkārtas un atjaunošanas procedūras atbilstoši kontinentālās Eiropas sistēmu darbības vadlīnijām. Projekta realizācija paredzēta līdz 2024. gada beigām.

SINHRONIZĀCIJAS ĪSTENOŠANAI NEPIECIEŠAMĀS IZPĒTES VEIKŠANA UN PASĀKUMU IEVIEŠANA

Projekta mērķis ir veikt Sinhronizācijas līgumā noteikto izpēti. Izpētes realizācija paredzēta līdz 2022. gada beigām (skat. arī Stratēģijas 3.1. nodaļu).

Izpētes rezultātā noteiktos pasākumus plānots ieviest laika periodā no 2022. līdz 2024. gadam.

BALTIJAS VALSTU GATAVOŠANĀS PĀRBAUDES LAIKA SINHRONAI DARBĪBAI AR KONTINENTĀLĀS EIROPAS TĪKLIEM

Projekta mērķis ir Baltijas valstīm sagatavoties izolētai darbībai pēc atdalīšanās no BRELL loka un pārbaudes laika sinhronai darbībai ar kontinentālās Eiropas tīkliem. Projekta realizācija paredzēta līdz 2024. gada beigām.

BALTIJAS VALSTU SISTĒMU NEATKARĪGAS DARBĪBAS SPĒJAS NODROŠINĀŠANA

Projekta mērķis ir sagatavoties Baltijas valstu sistēmu neatkarīgai darbībai, sagatavojot procedūru ārkārtas desinhronizācijas gadījumā, sagatavot procedūras palīdzības saņemšanai no Ziemeļu valstīm frekvences un aktīvās jaudas nodrošināšanai pa līdzstrāvas savienojumiem un sagatavot pasākumu plānu, lai nodrošinātu ilgstošu izolētu darbību. Projekta realizācija paredzēta līdz 2025. gadam.

ELEKTROENERĢIJAS UN GĀZES SEKTORU SADARBĪBA

Dabaszāze ieņem nozīmīgu pozīciju Latvijas energoapgādē, un no nepārtrauktas dabaszāzes piegādēm ir atkarīgi Latvijas iedzīvotāju labklājībai un ekonomikai kritiski sektori, t.sk. siltumapgādes sistēma un elektroapgādes sistēma. Dabaszāzes sektora ciešo saikni ar elektroenerģijas sektoru rada Rīgas termoelektrocentrāles jeb Rīgas TEC, kas ir Latvijā vienīgā sistēmas nozīmes bāzes ražošanas jauda un elektroenerģijas ģenerācijas rezerve. Ievērojot, ka Latvijas elektroenerģijas pieprasījuma maksimāla slodze sasniedz ap 1200 MW, Rīgas TEC ar kopā uzstādīto jaudu 1039 MW ir Latvijā ar valsts atbalstu uzturēta vienīgā elektroenerģijas stratēģiskā rezerve, kas spēj nodrošināt stabilu elektroenerģijas ģenerāciju situācijās, kad elektroenerģijas imports ir būtiski ierobežots vai, ja tas būtu neiespējams. Lai Rīgas TEC funkcionētu kā energoapgādes rezerve, ir svarīgi nodrošināt Rīgas TEC darbināšanai nepieciešamo dabaszāzes apjomu un tā nepārtrauktu pieejamību. Tāpēc AST turpinās sadarboties ar Conexus, Rīgas TEC operētāju un Ekonomikas ministriju, lai uzlabotu elektroenerģijas

un gāzes sektoru savstarpējo sadarbību, uzlabojot energoapgādes drošumu Latvijā.

Elektroenerģijas tirgus (tekošās dienas un nākamās dienas tirgi) attīstība un integrācija

EIROPAS SAVIENĪBAS VIENOTĀ NĀKAMĀS DIENAS TIRGUS SASAISTĪŠANAS 15 MINUŠU TIRGUS LAIKA VIENĪBAS IEVIEŠANA BALTIJAS UN LATVIJAS TIRDZNIECĪBAS ZONĀS UN UZ TO ROBEŽĀM

Izpildot Komisijas Regulas (ES) 2015/1222 (2015. gada 24. jūlijs), ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas, prasības un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/943 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu, (PSO) un nominētajiem elektroenerģijas tirgus operatoriem (NETO), kopīgi sadarbojoties, ir jānodrošina tirgus dalībniekiem iespēja tirgoties ar enerģiju maksimāli tuvu reāllaikam un vismaz līdz tekošās dienas starpzonu jaudas tirgus slēgšanas laikam un tirgus dalībniekiem gan nākamās dienas, gan tekošās dienas tirgos iespēja tirgoties ar enerģiju laika intervālos, kas ir vismaz tikpat īsi, cik nebalansa norēķinu periods. ES PSO un NETO 2020. gadā ES vienotā **nākamās dienas tirgus sasaistīšanas ietvaros ir sākuši kopēju projektu, kam līdz 2024. gada beigām ir jāsāk darbība, nodrošinot nākamās dienas tirgus darbību 15 minūšu tirdzniecības intervālā.** AST kopā ar pārējiem Baltijas valstu pārvades sistēmas operatoriem ir jāiekļaujas šajā projektā un vienlaikus ar kopējo jaunās tirdzniecības sistēmas darbības sākšanu jānodrošina tā darbība Latvijas, Baltijas tirdzniecības zonās un uz tās robežām.

EIROPAS SAVIENĪBAS VIENOTĀ TEKOŠĀS DIENAS TIRGUS SASAISTĪŠANAS 15 MINUŠU TIRGUS LAIKA VIENĪBAS IEVIEŠANA BALTIJAS UN LATVIJAS TIRDZNIECĪBAS ZONĀS UN UZ TO ROBEŽĀM.

Izpildot Komisijas Regulas (ES) 2015/1222 (2015. gada 24. jūlijs), ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas, prasības un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2019/943 (2019. gada 5. jūnijs) par elektroenerģijas iekšējo tirgu, pārvades sistēmas operatoriem (PSO) un nominētajiem elektroenerģijas tirgus operatoriem (NETO), kopīgi sadarbojoties, ir jānodrošina tirgus dalībniekiem iespēja tirgoties ar enerģiju maksimāli tuvu reāllaikam un vismaz līdz tekošās dienas starpzonu jaudas tirgus slēgšanas laikam un tirgus dalībniekiem gan nākamās dienas, gan tekošās dienas tirgos iespēja tirgoties ar enerģiju laika intervālos, kas ir vismaz tikpat īsi, cik nebalansa norēķinu periods. ES PSO un NETO ir izveidojuši tekošās dienas tirdzniecības platformu, kas nodrošina iespēju tirgus dalībniekiem tirgoties 15 minūšu tirdzniecības intervālos. Lai nodrošinātu Latvijas un Baltijas tirgus dalībniekiem iespēju tirgoties 15 minūšu tirdzniecības intervālos tekošās dienas tirgū, AST kopā ar pārējiem Baltijas valstu pārvades sistēmas operatoriem un NETO ir jākonfigurē kopējā ES tekošās dienas

tirdzniecības platforma un jāpielāgo savi iekšējie biznesa procesi un IT sistēmas. Tiek paredzēts, ka to būtu nepieciešams veikt paralēli ar Ziemeļvalstu tirdzniecības zonām, lai nodrošinātu lielāku tirgus likviditāti un tirdzniecības intervālu samērotību laika periodā līdz 2024. gada beigām.

EIROPAS SAVIENĪBAS VIENOTĀ TEKOŠĀS DIENAS TIRGUS SASAISTĪŠANAS IEKĻAUJOŠĀS PĀRVADES JAUDAS IZSOLES RISINĀJUMA IEVIEŠANA BALTIJAS UN LATVIJAS TIRDZNICĪBAS ZONĀS UN UZ TO ROBEŽĀM

Izpildot Komisijas Regulas (ES) 2015/1222 (2015. gada 24. jūlijs), ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas, prasības, pārvades sistēmas operatoriem un nominētajiem elektroenerģijas tirgus operatoriem (NETO), kopīgi sadarbojoties, ir jāizstrādā tekošās dienas starpzonu jaudas cenas noteikšanas sistēma un jānodrošina šīs sistēmas darbības sākšana līdz 2023. gada sākumam. Tiek paredzēts, ka Baltijas un Latvijas tirdzniecības zonas un to robežas iekļausies vienotajā **ES tekošās dienas tirgus sasaistīšanas iekļaujošās pārvades jaudas izsoles risinājumā līdz ar tā kopējo darba sākšanu.**

BALTIJAS PSO PROJEKTS PAR PASĀKUMIEM, KAS ATTIECAS UZ VAIRĀK NEKĀ VIENU NOMINĒTO ELEKTROENERĢIJAS TIRGUS OPERATORU VIENĀ TIRDZNICĪBAS ZONĀ

Izpildot Komisijas Regulas (ES) 2015/1222 (2015. gada 24. jūlijs), ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas, prasības, Baltijas PSO sadarbībā ar Baltijas valstīs strādāt plānojošajiem nominētajiem elektroenerģijas tirgus operatoriem (turpmāk arī – **NETO**) un Baltijas reģiona kaimiņu valstu PSO pārstāvjiem ir izveidojuši projektu par pasākumiem, kas attiecas uz vairāk nekā vienu NETO darbību vienā tirdzniecības zonā. Projekta izpildes rezultātā tiks izveidota sistēma, kas atļaus Baltijas valstīs strādāt vairākiem NETO. Šobrīd Baltijas valstīs aktīvi strādā tikai viens NETO, tas ir Nord Pool, bet savu darbību ir pieteicis arī EPEX, un ir sagaidāms, ka tirgū varētu ienākt arī citi NETO.

TIRDZNICĪBA AR TREŠAJĀM VALSTĪM

Nodrošinot elektroenerģijas tirgus stabilitāti, 2020. gada 5. novembrī tika atvērta Latvijas – Krievijas robeža elektroenerģijas importam no Krievijas uz Baltiju. Šādas lēmums tika pieņemts, ņemot vērā apstākļus, ka, 2020. gada 3. novembrī darbu uzsākusī Astravjecas atomelektrostacija (turpmāk – Astravjecas AES) Baltkrievijā un atbilstoši Lietuvas nacionālajiem tiesību aktiem tika slēgta Baltkrievijas – Lietuvas robeža trešo valstu elektroenerģijas importam uz Baltiju.

Tirdzniecības modeļa izmaiņu mērķis bija nodrošināt tirdzniecības nepārtrauktību ar Krieviju, un vienlaikus nepieļaut Baltkrievijā saražotās elektroenerģijas realizācija Baltijas elektroenerģijas tirgū. Lai to nodrošinātu, komerciālās piegādes tika pārceltas no Baltkrievijas – Lietuvas robežas uz Latvijas –

Krievijas robežu, jo Latvijai ar Baltkrieviju nav kopīgu elektropārvades starpsavienojumu un Latvijas PSO nesadarbosies ar Baltkrievijas PSO komercpiegāžu apmaiņā.

Lai izpildītu Baltijas valstu kopēju lēmumu neimportēt elektroenerģiju no Baltkrievijas pēc Astravjecas AES darbības uzsākšanas, AST saskaņā ar Ministru kabineta 2014. gada 21. janvāra noteikumiem Nr. 50 “Elektroenerģijas tirdzniecības un lietošanas noteikumi” ir pieprasījusi un saņēmusi apliecinājumu no Krievijas pārvades sistēmas operatora un Krievijā ar likumu noteiktā importa-eksporta monopoluzņēmuma, ka pār Krievijas – Latvijas robežu piegādātās elektroenerģijas izcelsme ir Krievija.

Lai nodrošinātu elektroenerģijas komercpiegāžu pārceļšanu no Baltkrievijas – Lietuvas robežas uz Latvijas – Krievijas robežu, Regulators 2020. gada 29. oktobrī apstiprināja visu trīs Baltijas valstu PSO kopīgi izstrādāto jaudu aprēķina metodiku “Noteikumi, nosacījumi un metodika par starpvalstu savienojuma ar Krieviju jaudu aprēķināšanu un sadali” (turpmāk tekstā – Metodika).

2021. gada 15. septembrī Lietuvas nacionālā regulatīvā iestāde apstiprināja Lietuvas PSO izstrādātu metodiku jaudas caurlaides spēju aprēķināšanai ar trešajām valstīm, tai skaitā uz Baltkrievijas–Lietuvas un Kaļiņingradas–Lietuvas robežām, kas paredz, ka samazinās TTC uz Baltkrievijas–Lietuvas robežas no maksimāli pieļaujamās TTC 1250 MW uz maksimāli pieļaujamo tehnisko jeb fizisko elektroenerģijas plūsmu nodrošināšanai.

Ministru kabinets 2021. gada 31. augusta izskatīja jautājumu Informatīvais ziņojums “Par aktuālo situāciju elektroenerģijas tirdzniecībā ar trešajām valstīm un turpmāko rīcību” un nolēma aicināt AS “Augstsprieguma tīkls” uzsākt grozījumu izstrādi Metodikā. AS “Augstsprieguma tīkls” un “Elering” AS koordinēti izstrādāja atjauninātu Pārvades jaudas aprēķināšanas un piešķiršanas metodiku ar Krieviju (*Methodology on cross-zonal capacity calculation and allocation with Russia*).

2021. gada 1. oktobrī Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija apstiprināja izstrādāto Metodiku un tā tiek piemērota tirdzniecībai ar trešajām valstīm no 2021. gada 11. oktobrī.

ELEKTROENERĢIJAS CENAS SVĀRSTĪBU RISKU VADĪBA

Atbilstoši SPRK lēmumiem AST kopš 2014. gada veic elektroenerģijas pārvades tiesību izsoles uz Igaunijas–Latvijas robežas, lai uzlabotu tirgus dalībnieku iespējas vadīt elektroenerģijas cenu svārstību riskus. Ņemot vērā, ka pēdējo gadu laikā ir mainījies Baltijas elektroenerģijas pārvades tīkls un izbūvēti jauni starpsavienojumi ar Eiropas energosistēmu, ir mainījies arī elektroenerģijas cenu raksturs. Tāpēc AST turpinās sadarboties

ar SPRK un kaimiņvalstu PSO, lai izvērtētu un nepieciešamības gadījumā ieviestu nepieciešamās izmaiņas, lai uzlabotu tirgus dalībnieku iespējas vadīt elektroenerģijas cenu svārstību riskus.

Palīgpakalpojumu tirgus attīstība un integrācija

BALTIJAS SLODZES UN FREKVENCES KONTROLES BLOKA IZVEIDES PROJEKTS

Lai nodrošinātu Baltijas PSO sinhronu darbību kontinentālās Eiropas elektroenerģijas tīklā, ir jāizveido kopīgs Baltijas slodzes un frekvences kontroles bloks (Baltijas LFC bloks) kas noteiks Baltijas balansēšanas un frekvences regulēšanas principus un tam nepieciešamo rezervju (FCR, aFRR, mFRR) nodrošināšanas un izmantošanas nosacījumus, tostarp:

- bloka dalībnieku PSO atbildību un pienākumus;
- rezervju nodrošinātāju kvalifikācijas un tehniskās atbilstības prasības;
- rezervju apjomu noteikšanas un sadalīšanas metodoloģiju;
- rezervju kopīgošanas un apmaiņas principus;
- rezervju kapacitātes un enerģijas standarta produktus;
- rezervju kapacitāšu iepirkumu procesus;
- rezervju enerģijas aktivizēšanas procesus.

Sadarbojoties visiem Baltijas PSO, ir izstrādāta kopēja Baltijas LFC bloka koncepcija, 2021. gadā ir plānots parakstīt Baltijas LFC bloka konceptuālo līgumu un līdz 2025. gadam parakstīt LFC bloka darbības līgumu.

BALTIJAS BALANSĒŠANAS REZERVJU KAPACITĀŠU TIRGUS IZVEIDES PROJEKTS

Lai nodrošinātu Baltijas LFC bloka darbību, nepieciešams garantēt balansēšanas rezervju (FCR, aFRR, mFRR) pieejamību tādā apjomā, kāds tiks noteikts LFC bloka ietvaros. AST kopā ar citiem Baltijas PSO plāno iepirkt balansēšanas rezerves kapacitāšu produktu veidā. Lai to īstenotu, Baltijas PSO ir apņēmušies veidot kopēju Baltijas balansēšanas rezervju kapacitāšu tirgu, izveidojot tirgus un starpsistēmu kapacitātes piešķiršanas mehānismus, kas ļautu Baltijas elektroenerģijas tirgus dalībniekiem konkurēt kopējā tirgū, tādējādi nodrošinot visefektīvāko rezervju iepirkumu Baltijā.

AST līdz ar citiem Baltijas PSO izstrādās balansēšanas rezervju nodrošinātāju kvalifikācijas un tehniskās atbilstības prasības un sāks novērtējuma procesu 2022. gadā.

Balansēšanas kapacitāšu rezervju iepirkumu ir plānots veikt ikdienas izsoļu veidā, un to paredzēts sākt 2024. gadā.

BALTIJAS BALANSĒŠANAS REZERVJU ENERĢIJAS TIRGUS ATTĪSTĪBAS UN PIEVIENOŠANAS EIROPAS BALANSĒŠANAS PLATFORMĀM PROJEKTS

Lai attīstītu trīs Baltijas valstu pārvades sistēmas operatoru sadarbību elektroenerģijas balansēšanā un rastu iespēju ciešāk sadarboties ar citiem pārvades sistēmas operatoriem šajā jomā, kopš 2018. gada 1. janvāra darbojas vienots Baltijas balansēšanas enerģijas tirgus apmaiņai ar mFRR, kā arī ir nodrošināta balansēšanas enerģijas apmaiņa ar Skandināvijas un Polijas balansēšanas enerģijas tirgiem.

Kopējā Baltijas balansēšanas enerģijas tirgus un balansēšanas enerģijas apmaiņas ar kaimiņvalstu tirgiem mērķis ir paaugstināt elektroapgādes sistēmas drošu darbību, veicinot balansēšanas resursu pieejamību, un samazināt energosistēmas balansēšanas izmaksas. Tādējādi tiek veicināta konkurence starp tirgus dalībniekiem reģionālā mērogā, kas savukārt veicina izmaksu efektivitāti un paaugstinās patērētāju labklājību.

Izpildot Komisijas Regulu (ES) 2017/2195 (2017. gada 23. novembris), ar ko izveido elektroenerģijas balansēšanas vadlīnijas, Eiropas PSO kopīgi ir sākuši vairāku uz energosistēmas balansēšanas darbību attiecināmo kopējo platformu izveidi:

- Eiropas platforma apmaiņai ar balansēšanas enerģiju no aizvietošanas rezervēm (TERRE platforma);
- Eiropas platforma apmaiņai ar balansēšanas enerģiju no frekvences atjaunošanas rezervēm ar manuālu aktivizāciju (MARI platforma);
- Eiropas platforma apmaiņai ar balansēšanas enerģiju no frekvences atjaunošanas rezervēm ar automātisku aktivizāciju (PICASSO platforma);
- Eiropas platforma nebalansa ieskaita procesam (IGCC platforma).

Ņemot vērā Latvijas un Baltijas energosistēmas pašreizējo darbību, pašlaik esošos un plānotos balansēšanas rezervju enerģijas procesus, AST ir iesaistījies tajos projektos, kas ir aktuāli Baltijas energosistēmai. Proti, AST ir pievienojies MARI platformas izstrādes projektam kā pilntiesīgs dalībnieks un PICASSO platformas izstrādes projektam novērotāja statusā. Turpmāk tiks izvērtēta arī lietderība pievienoties IGCC platformas projektam. TERRE platformas projektam AST un citi Baltijas PSO neplāno pievienoties, jo nav paredzēts izmantot RR rezerves Baltijā.

mFRR BALANSĒŠANAS ENERĢIJAS TIRGUS ATTĪSTĪBA

Baltijā esošais mFRR balansēšanas enerģijas modelis tiks mainīts līdz ar pievienošanos MARI platformai. galvenās paredzētās izmaiņas ir pāreja uz 15 minūšu balansēšanas tirgus periodu un atbilstoša mFRR standarta enerģijas produkta ieviešana. Līdz ar pievienošanos MARI platformai Baltijas balansēšanas enerģijas tirgus būs integrēts Eiropas balansēšanas

enerģijas tirgū un ļaus tirgus dalībniekiem piedalīties tajā. Lielāks tirgus ar palielinātu resursu pieejamību paaugstinās energosistēmas drošumu.

Nemot vērā, ka ievērojama daļa no balansēšanas elektroenerģijas, kas tiek izmantota Baltijas elektroenerģijas sistēmas balansēšanai, tiek aktivizēta Skandināvijas balansēšanas tirgū, ir lietderīgi plānot Baltijas PSO pievienošanas MARI reizē ar Skandināvijas PSO, kas paredzēts, vēlākais, 2024. gadā.

aFRR BALANSĒŠANAS ENERĢIJAS TIRGUS IEVIEŠANA

Līdz ar aFRR rezervju un procesu ieviešanu Baltijā, kas nepieciešams, lai nodrošinātu sinhronu darbu ar kontinentālo Eiropu un pāreju uz 15 minūšu energosistēmas balansa kontroles periodu, Latvijas PSO līdz ar pārējiem Baltijas PSO plāno pievienoties PICASSO platformai. aFRR procesu ieviešana tiks saskaņota ar PICASSO prasībām. Baltijā plānots ieviest nepieciešamos procesus un pievienoties PICASSO 2024. gadā.

Ir paredzēts, ka nebalansa ieskaita procesu vēlāk nodrošinās PICASSO platforma un šim nolūkam atsevišķā Eiropas platforma IGCC nebūs nepieciešama. gadījumā ja Baltijas PSO pievienošanas laikā nebalansa ieskaita process netiks nodrošināts PICASSO platformā, Baltijas PSO apsvērs iespēju pievienoties IGCC platformai.

PĀREJAS UZ 15 MINŪŠU NEBALANSA NORĒĶINA PERIODU PROJEKTS

Izpildot Komisijas Regulu (ES) 2017/2195 (2017. gada 23. novembris), ar ko izveido elektroenerģijas balansēšanas vadlīnijas, Eiropas PSO ir jānodrošina pāreja uz 15 minūšu nebalansa norēķina periodu (*imbalance settlement period* – turpmāk arī – **ISP**). AST kopīgi ar citiem Baltijas PSO ir izveidojuši 15 minūšu ISP ieviešanas koncepciju, kas paredz

pakāpenisku visu elementu ieviešanu, kas nepieciešami pilnvērtīgai pārejai uz 15 minūšu ISP. galvenie ir:

- pāreja uz 15 minūšu periodu elektroenerģijas un balansēšanas tirgos;
- tirgus dalībnieku 15 minūšu plānošana;
- 15 minūšu komercuzskaites datu gatavošana;
- aFRR ieviešana, kas ļauj nodrošināt 15 minūšu energosistēmas balansa kontroli.

Nemot vērā izmaiņu apjomu un to ieviešanas iespējamību, AST līdz ar citiem Baltijas PSO sagatavoja kopēju atkāpes pieprasījumu par 15 minūšu ISP piemērošanu no 2020. gada 18. decembra. SPRK apstiprināja atkāpes pieprasījumu ar plānu ieviest 15 minūšu ISP Baltijā līdz 2024. gada beigām.

INTEGRĒTAS BALANSA VADĪBAS INFORMĀCIJAS SISTĒMAS (BMS) IEVIEŠANAS PROJEKTS

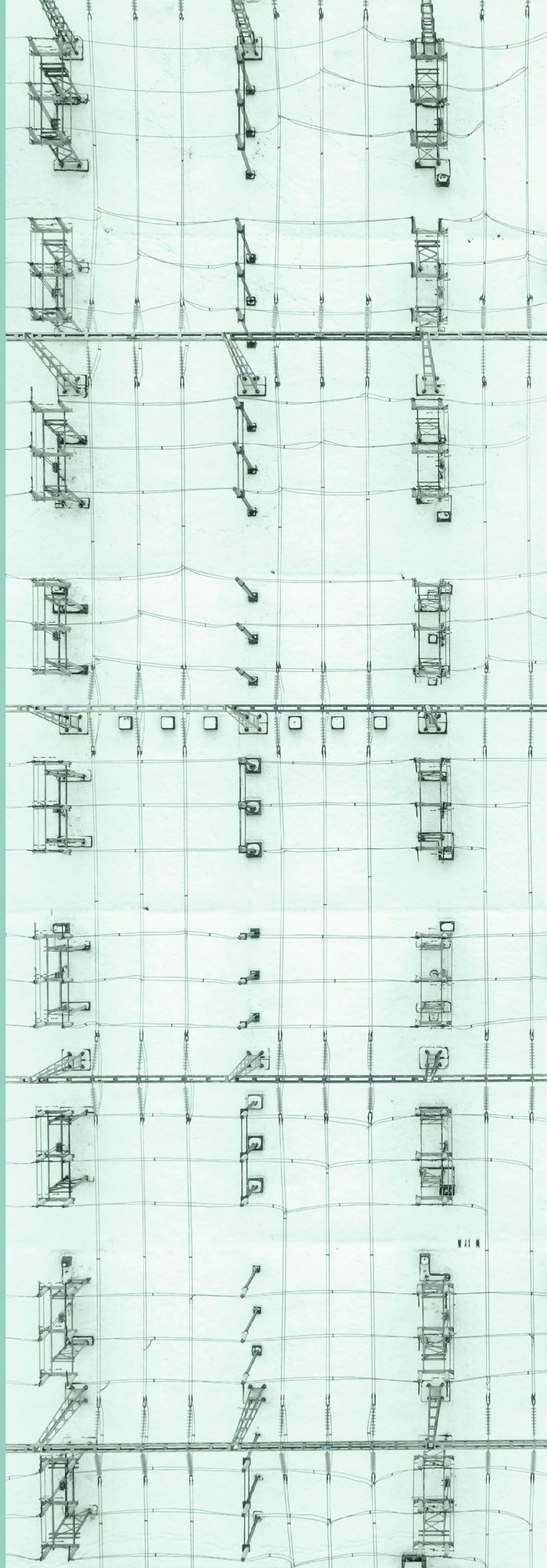
Balansa vadībā AST izmanto daudz pašu izstrādātu rīku, kas nav labi dokumentēti, to attīstība un uzturēšana balstās uz dažiem cilvēkiem. Lai novērstu IT risinājumu un datu fragmentāciju balansa vadībā, kā arī ņemot vērā pieaugošās tirgus dalībnieku prasības datu pieejamībai un apmaiņai, AST ir nepieciešams aizstāt esošos IT risinājumus balansa vadībai ar vienotu IT sistēmu, kas nodrošina pilnu balansa vadības funkcionalitāti, tostarp balansa prognozēšanu, plānošanu, koriģēšanu, starpvalstu caurlaides spējas aprēķināšanu un saskaņošanu, kā arī norēķinu sistēmas automatizāciju un balansēšanas datu arhivēšanu.

Mērķi:

- balansa vadības procesu standartizēšana un sistēmu savstarpējā integrācija;
- AST datu apmaiņas saskaņojumu ar tirgus dalībniekiem, sadales tīklu operatoriem un Baltijas PSO standartizēšana un uzlabošana.

PIELIKUMI

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

AST vai Sabiedrība – AS “Augstsprieguma tīkls”

aFRR – frekvences atjaunošanas rezerves ar automātisku aktivizāciju (*frequency restoration reserve with automatic activation*)

Attīstības plāns – elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības plāns

BMS sistēma – *Balance Management System* – integrētā balansa vadības informācijas sistēma

Conexus – AS “Conexus Baltic Grid”

COBA sistēma – *Common Baltic Balancing Area* – kopēja Baltijas valstu (Latvijas, Igaunijas un Lietuvas) elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoru elektroenerģijas balansēšanas informācijas sistēma

EBGL – *Electricity Balancing Guideline* – balansēšanas tīkla kodekss, ES regula COMMISSION REGULATION (EU) 2017/2195

ENTSO-E – Eiropas elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoru organizācija

ETL – Elektroenerģijas tirgus likums

EU-SysFlex projekts – projekts “Eiropas sistēma ar efektīvi koordinētu elastīguma izmantošanu lielāka AER īpatsvara integrēšanā” (*Pan – European system with an efficient coordinated use of flexibilities for the integration of a large share of RES (EU-SysFlex)*)

FCR – frekvences noturēšanas rezerve (*frequency containment reserve*)

FSAS – frekvences stabilitātes novērtēšanas sistēmas izveidošanas un ierīkošanas izpēte (*Study of development and implementation of the frequency stability assessment system*)

ĢIS – Ģeogrāfiskās informācijas sistēma

IAM – Apvienoto Nāciju Organizācijas ilgtspējīgas attīstības mērķi

IGCC platformas projekts – *International Grid Control Cooperation* – Eiropas platforma nebalansa nebalansa ieskaita (*imbalance netting*) procesam saskaņā ar EBGL

Inčukalna PGK vai krātuve – AS “Conexus Baltic Grid” Inčukalna pazemes gāzes krātuve

INTERFACE projekts – projekts “PSO-SSO-galalietotāja sasaistei ar mērķi veicināt inovatīvus tīkla pakalpojumus efektīvai energosistēmai” (*TSO-DSO Consumer INTERFACE architecture to provide innovative grid services for an efficient power system – “INTERFACE”*)

ISP – nebalansa norēķina periods (*imbalance settlement period*)

KSA – AS “Augstsprieguma tīkls” korporatīvās sociālās atbildības politika

Koncerns – Augstsprieguma tīkls koncerns

LFC – izpēte par frekvences sistēmas kontroles tehnisko specifikāciju identificēšanu (*Study to identify the technical specification of Load frequency controller (LFC) implementation*)

LV 2030 – Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam

MARI – mFRR platformas izstrādes un ieviešanas projekts (*Manually Activated Reserves Initiative*)

Metodika – Elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika

mFRR – frekvences atjaunošanas rezerves ar manuālu aktivizāciju (*frequency restoration reserve with manual activation*)

NAP – Nacionālās attīstības plāns 2021.-2027. gadam

NEKP – Nacionālās enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030. gadam

NETO – nominētie elektroenerģijas tirgus operatori

NMM projekts – *Network Model Management* – elektriskā tīkla modeļu pārvaldības informācijas sistēma

OneNet projekts – projekts “PSO-SSO-galalietotāja sasaistei ar mērķi veicināt inovatīvus tīkla pakalpojumus efektīvai energosistēmai – Viens tīkls Eiropai” (*One Network for Europe – OneNet*)

PICASSO projekts – aFRR platformas izstrādes un ieviešanas projekts (*Platform for the International Coordination of Automated Frequency Restoration and Stable System Operation*)

Pievienošanās līgums – Baltijas valstu elektroenerģijas sistēmu pievienošanas līgums kontinentālās Eiropas elektroenerģijas sistēmai

PKC – Pārresoru koordinācijas centrs

PMI – pārslodzes maksas ieņēmumi	SSO – sadales sistēmas operators
PPKPL – Publiskas personas kapitālsabiedrību pārvaldības likums	Stratēģija – Augstsprieguma tīkls koncerna vidēja termiņa darbības stratēģija 2021.–2025. gadam
PSO – pārvades sistēmas operators	TED – AS “Augstsprieguma tīkls” Tehniskās ekspertīzes dienests
RAB – Regulēto aktīvu bāze	TERRE platformas projekts – <i>Trans European Replacement Reserves Exchange</i> : Eiropas platforma aizvietošanas rezervju (replacement reserves) apmaiņai, saskaņā ar EBGL.
Regula 2017/2195 – Eiropas Komisijas Regula 2017/2195, kas nosaka vadlīnijas elektroenerģijas balansēšanas procesiem	TYNDP – Eiropas elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības plāns 10 gadu periodam
RR – aizvietošanas rezerves (<i>replacement reserves</i>)	TIDA – Tehnisko iekārtu datu apstrādes sistēma
SCADA vai SCADA/EMS – dispečervadības sistēma SCADA/EMS (<i>Supervisory Control and Data Acquisition Energy Management System</i>)	VSOAI – valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas
SPRK – Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija	WAMS – energosistēmas dinamisko procesu uzraudzības sistēma (<i>wide area monitoring system</i>)